

Inzicht in de ouderbijdrage in de Jeugdwet

Een onderzoek naar de
(uitvoeringspraktijk van de)
ouderbijdrage

Juli 2015

Disclaimer

Dit rapport is uitsluitend bestemd voor het Ministerie van VWS. Het is niet bedoeld voor andere partijen, buiten deze doelgroep, en het gebruik van dit rapport door andere partijen is dan ook voor eigen risico. KPMG aanvaardt geen aansprakelijkheid voor het gebruik van dit rapport anders dan waarvoor het is opgesteld en aanvaardt geen aansprakelijkheid jegens andere partijen dan het Ministerie van VWS.

De aard van de werkzaamheden houdt in dat wij geen accountantscontrole, beoordelingsopdracht of andere assuranceopdracht hebben uitgevoerd. Daarom kan aan onze rapportage geen zekerheid met betrekking tot de getrouwheid van financiële of andere informatie worden ontleend.

Inhoud

1	Samenvatting	1
2	Inleiding en vraagstelling	4
2.1	Inleiding	4
2.2	Vraagstelling	5
2.3	Afbakening van de opdracht	6
2.4	Gevolgde aanpak	6
2.5	Leeswijzer	6
3	Inzicht in het besparingsmotief voor ouders	8
3.1	Naast te besparen kosten spelen ook extra kosten en veranderingen in inkomsten mee in besparingsmotief	8
3.2	Besparingsmotief geldt niet voor alle ouders	9
3.3	Het besparingsmotief is voor diverse groepen ouders verschillend, de analyse is gebaseerd op een gemiddelde situatie	9
4	Inkomsten en kosten in kaart: inzicht in financiën op macroniveau voor gemeenten	11
4.1	Analyse op macroniveau neemt inkomsten voor gemeenten en kosten voor gemeenten, CAK en instellingen mee	11
4.2	Uitgaande van een geldend besparingsmotief, zijn mogelijke inkomsten voor gemeenten groter dan kosten	11
5	Drempels in kaart: inzicht in het ontstaan van drempels door de ouderbijdrage	13
5.1	De Jeugdwet is gericht op decentralisatie en ontschotting	13
5.2	De Jeugdwet biedt mogelijkheden voor uitzondering van ouderbijdrage	13
5.3	Mogelijkheden van uitzondering zijn onduidelijk voor ouders	14
6	Verbinding van de resultaten	15
6.1	Het besparingsmotief, inkomsten en kosten en drempels dienen in samenhang beoordeeld te worden	15
6.2	Het besparingsmotief geldt niet voor alle ouders, waardoor de potentiële inkomsten voor gemeenten lager zijn	15

6.3	Uitzonderingen in de Jeugdwet lijken ouders zonder besparingsmotief nog niet uit te sluiten	16
7	Mogelijkheden toekomst ouderbijdrage	17
7.1	Enkele verbeteropties en alternatieven zijn tijdens het onderzoek opgekomen	17
8	Bijlagen	19
8.1	Bijlage 1: Analysebomen	19
8.2	Bijlage 2: Onderbouwing hoofdstuk 3 – Inzicht in het besparingsmotief voor ouders	22
8.3	Bijlage 3: Onderbouwing hoofdstuk 4 – Inkomsten en kosten in kaart	32
8.4	Bijlage 4: Deelnemende partijen interviews	36
8.5	Bijlage 5: Samenstelling begeleidingsgroep	37
8.6	Bijlage 6: Afkortingen	38
	Referenties	39

1 Samenvatting

Op 1 januari 2015 is de Jeugdwet ingevoerd. In de Jeugdwet is opgenomen dat voor jeugdhulp met verblijf een ouderbijdrage verschuldigd is. De argumentatie onder de ouderbijdrage is gebaseerd op de onderhoudsplicht van ouders en het besparingsmotief voor hen. De ouderbijdrage heeft recent tot vragen geleid in de Tweede Kamer. Ook bestaat onduidelijkheid over de ouderbijdrage bij partijen in het veld. Aan de Tweede Kamer is op 22 januari jl. de toezegging gedaan dat een onderzoek naar de ouderbijdrage in de Jeugdwet wordt uitgevoerd. Het betreft voorliggend onderzoek.

Het doel van dit onderzoek is het verschaffen van een onderbouwing bij de validiteit van de argumentatie voor de ouderbijdrage in de Jeugdwet en het onderzoeken van de aannames die men kan hanteren bij een standpunt over de ouderbijdrage. Tevens is het doel verder inzicht te geven in de kosten en baten van de ouderbijdrage en mogelijke drempels voor toegang tot zorg die de ouderbijdrage opwerpt. Dit onderzoek zal niet tot finale antwoorden leiden over de toekomst van de ouderbijdrage. Dit onderzoek geeft echter wel structuur aan de discussie rondom de ouderbijdrage en geeft eerste belangrijke antwoorden op vragen over de ouderbijdrage. Het onderzoek kan beleidsverantwoordelijken helpen te komen tot een afweging rondom de ouderbijdrage.

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden heeft deskresearch plaatsgevonden op basis van bestaande materialen. Tevens hebben interviews plaatsgevonden met veertien partijen. Op basis van deskresearch en de interviews zijn analyses uitgevoerd. Waar mogelijk is uitgegaan van feiten. Indien geen feiten beschikbaar waren is uitgegaan van onderbouwde aannames. De resultaten van het onderzoek zijn op twee momenten besproken met een begeleidingsgroep. Conclusies in dit onderzoek richten zich op een gemiddelde situatie en doen geen uitspraken over specifieke (groepen) burgers.

Uit het onderzoek blijkt dat, als alleen gekeken wordt naar kosten die ouders besparen als hun kind jeugdhulp met verblijf ontvangt, er een besparingsmotief geldt. Als echter ook gekeken wordt naar extra kosten die ouders in die gevallen maken en naar de samenhangende extra en verminderde inkomsten, geldt het besparingsmotief lang niet voor alle ouders. Het besparingsmotief is dan sterk afhankelijk van de individuele situatie. Het besparingsmotief lijkt vooral op te gaan als een kind in de leeftijdsgroep 0-5 jaar jeugdhulp met verblijf ontvangt, waarbij kosten voor kinderopvang kunnen worden bespaard. Deze groep is overigens niet groot. In andere leeftijdsgroepen en bij dagbehandeling komt het gemiddelde besparingsmotief (licht) negatief uit, waarbij ouders netto meer kosten maken als het kind jeugdhulp met verblijf ontvangt dan als het kind thuis woont. Het besparingsmotief verschilt ook in die gevallen sterk op basis van extra uitgaven en extra inkomsten die per gezin van toepassing zijn. Hoewel het besparingsmotief gemiddeld gezien niet geldt, zullen er ook in deze categorie ouders zijn voor wie het besparingsmotief wel geldt.

Onder de aanname van een geldig besparingsmotief voor alle ouders, blijkt uit het onderzoek dat gemeenten op macroniveau vanaf 2016 (na het invoeringsjaar) per jaar bijna €32,5 miljoen euro aan de ouderbijdrage kunnen overhouden (na aftrek van kosten en compensaties). Afhankelijk van wat besloten wordt over het vormgeven van de ouderbijdrage in de toekomst, kunnen deze inkomsten lager uitvallen. De geraamde inkomsten voor gemeenten na aftrek van compensaties zijn in dit onderzoek ruim €10 miljoen (39%) hoger dan de inkomsten waar het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport eerder vanuit is gegaan. Uit het onderzoek is gebleken dat een besparingsmotief voor een grote groep ouders niet geldt. In het geval besloten wordt voor deze ouders geen ouderbijdrage te innen, zijn de inkomsten voor gemeenten fors lager. Een exacte verwachtingswaarde is niet bepaald in dit onderzoek. Het zal waarschijnlijk lager liggen dan het bedrag waar nu rekening mee is gehouden in het macrobudget. Op basis van verwachte kosten en inkomsten zal het rendement positief zijn. Aan het innen van de ouderbijdrage voor dagbehandeling zijn echter relatief veel kosten verbonden (meer uitvoeringslasten door meer mutaties) in relatie tot de inkomsten. Een derde van de cliënten van bijdrageplichtige ouders ontvangt dagbehandeling. Door de hogere uitvoeringslasten door meer mutaties, kan ervan uitgegaan worden dat de uitvoeringskosten voor de ouderbijdrage voor dagbehandeling (minimaal) een derde zijn van de totale uitvoeringskosten. Voor 2016 en verder gaat het dan om €1,5 miljoen. Dagbehandeling vertegenwoordigt echter slechts 6% van de totale inkomsten (zonder aftrek van compensaties), wat

voor 2016 en verder neerkomt op €2,8 miljoen. De netto opbrengsten voor gemeenten uit de ouderbijdrage voor dagbehandeling zijn dus relatief laag. Een belangrijk instrument in de Jeugdwet en het beleid ouderbijdrage is de hardheidsclausule. Mogelijk is deze ook breder in te zetten om het besparingsmotief als uitgangspunt te toetsen. Een eerste mogelijk voorspeller voor de vraag of een besparingsmotief geldt zou kunnen volgen uit de inkomenssituatie van ouders. Hierbij wordt dan aangenomen dat ouders die meer te besteden hebben eerder een besparingsmotief bereiken. Bij het vaststellen van het percentage ouders dat dan geen ouderbijdrage hoeft te betalen, en waarvoor gemeenten dus geen ouderbijdrage kunnen innen, dient wel rekening gehouden te worden met het zorggebruik bij verschillende inkomensgroepen. Als het gebruik van jeugdhulp hoger is onder lagere inkomensgroepen, zal voor een groter deel van de ouders de ouderbijdrage vervallen.

Een van de onderzoeksvragen was of de ouderbijdrage mogelijk een drempel voor toegang tot zorg opwerpt voor ouders. In de Jeugdwet zijn diverse uitzonderingen opgenomen voor ouders die geen ouderbijdrage hoeven te betalen: geen ouderbijdrage verschuldigd, uitzonderingsgronden, buiten invorderingstelling en de hardheidsclausule. De uitzonderingen kunnen een drempel voor toegang tot zorg bij ouders wegnemen. In het onderzoek is echter naar voren gekomen dat er bij ouders veel onduidelijkheid bestaat over het bestaan van uitzonderingen en wanneer ouders hiervoor in aanmerking komen. Ook is niet altijd bekend dat de ouderbijdrage geen eigen bijdrage betreft, maar grond vindt in het besparingsmotief en onderhoudsplicht. Door de onduidelijkheid nemen de uitzonderingen de mogelijke drempel voor toegang tot zorg door de ouderbijdrage niet altijd weg. De uitzonderingen zoals nu opgenomen in de Jeugdwet, lijken bovendien niet te garanderen dat ouders voor wie het besparingsmotief niet geldt, uitgezonderd worden van de ouderbijdrage. De hardheidsclausule biedt, naast de overige uitzonderingen, mogelijkheid tot maatwerk en vormt hiermee een mogelijk antwoord op variatie in situaties per gezin. Of de hardheidsclausule daadwerkelijk het maatwerk levert waarmee drempels voor toegang tot zorg bij ouders weggenomen worden, moet de komende tijd nog blijken.

Dit onderzoek geeft op basis van feiten en onderbouwde aannames richting aan de discussie die is ontstaan over de uitvoering van de ouderbijdrage. Nadere overwegingen vanuit het ministerie en de politiek zullen antwoord moeten geven op de vraag of en hoe de ouderbijdrage in de toekomst wordt toegepast. Uitgaande van toepassing van de ouderbijdrage in de Jeugdwet is in het onderzoek een aantal verbeteropties of alternatieven opgekomen voor de toepassing en inning van de ouderbijdrage. Dit als aanvulling op de onderzoeksresultaten en afwegingen die mede op basis van dit onderzoek worden gemaakt. Onderstaand worden de belangrijkste opties beschreven:

- De hardheidsclausule zou als beleidsregel toegepast kunnen worden voor het beoordelen van het bestaan van een besparingsmotief. Dit vormt een antwoord op de variatie die bestaat per gezin. In dit geval zou de hardheidsclausule breder toegepast worden dan alleen in die gevallen waarin bezwaar wordt gemaakt.
- Als bovenstaand optie opgevolgd wordt, kan de uitvoeringspraktijk ondersteund worden door onderscheidende uitgangspunten te formuleren voor groepen waarvoor het besparingspotentieel waarschijnlijk te beperkt is. Voorbeelden van uitgangspunten zijn inkomen, de hoogte van de kinderopvangtoeslag en het al dan niet ontvangen van een dubbele kinderbijslag. De haalbaarheid van deze methode zou goed getoetst moeten worden. Belangrijk is te bepalen door middel van welke criteria het best getoetst kan worden of ouders een besparingsmotief hebben. Tevens moeten de gegevens voor deze toets beschikbaar zijn voor de partij die de toets uitvoert en niet leiden tot aanvullende administratieve handelingen.
- Een andere mogelijkheid om onzekerheid vooraf bij ouders te voorkomen is de ouderbijdrage pas te innen als het besparingsmotief voor ouders aangetoond is.
- Tevens wordt aanbevolen de informatievoorziening en communicatie aan ouders te verbeteren om onduidelijkheid rondom de ouderbijdrage te voorkomen.
- Bij dagbehandeling blijkt het besparingsmotief voor een grote groep ouders niet te gelden. Ouders maken vaak extra kosten in plaats van dat zij kosten besparen. Tevens blijkt het rendement voor gemeenten bij dagbehandeling relatief laag te zijn ((minimaal) een derde van de kosten door meer mutaties en slechts 6% van de inkomsten). Een mogelijkheid is de ouderbijdrage niet meer te innen voor dagbehandeling, maar alleen voor voltijd verblijf. Hiermee wordt ook de uitvoeringspraktijk vereenvoudigd.

- Als besloten wordt het heffen van een ouderbijdrage te continueren, wordt aanbevolen beleid te formuleren om dubbelingen met de instellingsbijdrage te voorkomen.
- Om de uitvoeringslast voor gemeenten te verminderen, zou overwogen kunnen worden meer taken in de uitvoering van de ouderbijdrage bij het CAK te beleggen. Instellingen zouden gegevensaanlevering bijvoorbeeld rechtstreeks aan het CAK kunnen doen in plaats van via gemeenten. Ook zou het CAK kunnen vaststellen wie bijdrageplichtige ouders zijn en het CAK zou de uitzonderingsgronden kunnen toetsen in plaats van dat gemeenten dit doen. Het overhevelen van taken naar het CAK kan vooral kleinere gemeenten ontlasten die minder ouderbijdrage innen en dus in korte tijd minder ervaring opdoen met het innen van de ouderbijdrage. Bij gegevensuitwisseling en autorisatie van partijen dient rekening gehouden te worden met de privacy van cliënten en hun ouders. Bijkomend voordeel van een meer centrale uitvoering, is dat instellingen gegevens aanleveren aan één partij in plaats van aan verschillende gemeenten.
- De Jeugdwet is ingevoerd op 1 januari 2015, dus de ouderbijdrage wordt pas enkele maanden voor de brede doelgroep geïnd. Daarbij hebben bepaalde gemeenten besloten de ouderbijdrage op te schorten. Hoewel dit onderzoek een eerste inzicht geeft in de drempels die ouders mogelijk ervaren, zal monitoring van de uitvoeringspraktijk in de toekomst een completer beeld geven van drempels die in de praktijk voor ouders kunnen bestaan en van de precieze kosten en inkomsten voor gemeenten.

2 Inleiding en vraagstelling

2.1 Inleiding

Op 1 januari 2015 is met de invoering van de Jeugdwet¹ en de Wmo 2015² één van de grootste bestuurlijke en organisatorische veranderingen in de zorg doorgevoerd. Gemeenten zijn sindsdien verantwoordelijk voor de organisatie van de ondersteuning binnen zowel de Wmo als de Jeugdwet. Taken op het gebied van jeugd- en opvoedhulp, de jeugd geestelijke gezondheidszorg (ggz) en jeugdzorg voor licht verstandelijk beperkten (LVB) zijn gebundeld en worden onder verantwoordelijkheid van gemeenten uitgevoerd.

In de Jeugdwet is opgenomen dat voor jeugdhulp met verblijf een ouderbijdrage verschuldigd is. De argumentatie onder de ouderbijdrage is gebaseerd op de onderhoudsplicht van ouders en het besparingsmotief. In het Burgerlijk Wetboek, Boek 1 is opgenomen dat ouders verplicht zijn de tot het gezin behorende minderjarige kinderen te verzorgen en op te voeden en de kosten van die verzorging en opvoeding te dragen³. Dit wordt de onderhoudsplicht genoemd. Daarnaast is de ouderbijdrage ingegeven door het besparingsmotief: ouders van wie de kinderen buiten het gezin worden verzorgd hebben minder kosten voor die kinderen⁴.

De ouderbijdrage varieert afhankelijk van de leeftijd en de verblijfsduur buitenshuis van het kind. Bij voltijd verblijf betalen ouders bijvoorbeeld €10,82 per maand voor één etmaal verblijf voor een kind van 0 t/m 5 jaar. Voor dagbehandeling betalen ouders €6,63 per maand voor één dagdeel verblijf voor een kind van 12 tot en met 20 jaar. Ouders met kinderen in zorg in jeugd- en opvoedhulp betaalden voorheen al ouderbijdrage in de Wet op de Jeugdzorg. Voor ouders met kinderen in zorg in de jeugd-ggz en jeugd-LVB is de ouderbijdrage echter nieuw.

De ouderbijdrage wordt namens gemeenten geïnd door het CAK. De verwachte inkomsten zijn verrekend met het macrobudget voor gemeenten. Op basis van uitsluitingsgronden en de hardheidsclausule kunnen ouders in aanmerking komen voor ontheffing van de ouderbijdrage, hier is in het genoemde macrobudget reeds rekening mee gehouden.

De ouderbijdrage heeft recent tot vragen geleid in de Tweede Kamer over mogelijke drempels in toegang tot zorg, de hoogte van de ouderbijdrage en vragen over welke groepen ouders precies bijdrageplichtig zijn⁵. Ook bestaat onduidelijkheid over de ouderbijdrage bij partijen in het veld. Zo vragen gemeenten en cliëntvertegenwoordigers zich af of de ouderbijdrage mogelijk een drempel oplevert voor toegang tot zorg. Ook vragen partijen zich af of het besparingsmotief valide is en of ouders daadwerkelijk kosten besparen als hun kind jeugdhulp met verblijf ontvangt. Tevens bestaat de vraag wat de kosten en inkomsten van de ouderbijdrage voor gemeenten zijn. Aan de Tweede Kamer is op 22 januari jl. de toezegging gedaan dat een onderzoek naar de ouderbijdrage in de Jeugdwet wordt uitgevoerd⁶. Het betreft voorliggend onderzoek.

Het doel van dit onderzoek is het verschaffen van een onderbouwing bij de validiteit van de argumentatie voor de ouderbijdrage in de Jeugdwet en het onderzoeken van de aannames die men kan hanteren bij een standpunt over de ouderbijdrage. Tevens is het doel verder inzicht te geven in de kosten en inkomsten van de ouderbijdrage op macroniveau en mogelijke drempels die de ouderbijdrage opwerpt voor ouders voor toegang tot zorg voor hun kind. Dit onderzoek richt zich daarmee op het verschaffen van zoveel mogelijk op feiten gebaseerde inzichten in de ouderbijdrage, waarmee de lezer een oordeel kan vellen over de geschiktheid van de ouderbijdrage, al dan niet in gewijzigde opzet. Dit onderzoek leidt niet tot finale antwoorden over de toekomst van de ouderbijdrage. Dit onderzoek geeft echter wel structuur aan de discussie rondom de ouderbijdrage en

geeft eerste belangrijke antwoorden op vragen over de ouderbijdrage. Het onderzoek kan beleidsverantwoordelijken helpen te komen tot een afweging rondom de ouderbijdrage.

2.2 Vraagstelling

De vraagstelling luidt:

“Geef inzicht in de effecten van het innen van de ouderbijdrage in de huidige Jeugdwet op de kosten, baten en de gevolgen voor het zorggebruik. Ga specifiek in op:

1. De validiteit van het besparingsmotief als argumentatie voor de ouderbijdrage;
2. De verwachte opbrengst voor gemeenten (kosten-batenanalyse);
3. Het mogelijk remmende effect op instroom van de ouderbijdrage: worden onnodige drempels opgeworpen?;
4. De financiële druk van de ouderbijdrage voor ouders en de mogelijkheden dit te compenseren”

Onder deze vier hoofdvragen zijn een aantal subvragen opgenomen (zie Tabel 1).

Tabel 1: Onderzoeksvragen

Onderzoeksvragen	Subvragen
De validiteit van het besparingsmotief als argumentatie voor de ouderbijdrage	■ Geldt het besparingsmotief als argumentatie voor de ouderbijdrage dat ouders besparen op verblijf?
	■ Is er onderscheid in de besparing op kosten tussen verblijf overdag (dagdeel) en verblijf buitenshuis (voltijds)?
	■ Is het logisch om voor GGZ ambulante of andere vormen van verblijf overdag ouderbijdrage te heffen?
De verwachte opbrengst voor gemeenten (kosten-batenanalyse)	■ Het onderbouwen van de verwachte opbrengst en daarbij wellicht een onderscheid maken naar 2015 als startjaar, inclusief de gevolgen van het overgangsrecht, en de volgende jaren?
	■ Welke kosten worden bij het CAK en de gemeenten gemaakt om de ouderbijdrage te kunnen heffen?
	■ Welke administratieve handelingen zijn nodig voor gemeenten om de ouderbijdrage te kunnen uitvoeren? Hierbij is het nodig om onderscheid te maken naar de startfase waarin de uitvoering wordt opgezet en de reguliere fase waarin de uitvoering is verankerd.
	■ Zijn er maatregelen mogelijk die de uitvoeringskosten van de ouderbijdrage kunnen verminderen?
Het mogelijk remmende effect op instroom van de ouderbijdrage: worden onnodige drempels opgeworpen?	■ Zorgt de heffing van de ouderbijdrage voor opwerping van onnodige drempels?
	■ Levert de ouderbijdrage een rem op de zorg op?
	■ Zijn er voldoende mogelijkheden om onnodige drempels voor jeugdhulp te voorkomen?
De financiële druk van de ouderbijdrage voor ouders en de	■ Welke middelen zijn beschikbaar om de ouderbijdrage te compenseren (kinderbijslag en dergelijke) en hoe werkt dat uit bij de verschillende groepen?

mogelijkheden dit te compenseren	■ En als er dan problemen zijn om de ouderbijdrage te betalen, zijn er dan voldoende uitzonderingsgronden om vrijgesteld te worden?
	■ Is de taakverdeling tussen de gemeenten en het CAK op het gebied van de uitzonderingsgronden logisch en werkbaar?
	■ Is de hardheidsclausule als nieuw instrument in de Jeugdwet een voldoende aanvulling?
	■ In hoeverre vormt het een belemmering dat het CAK de hardheidsclausule uitvoert en niet de gemeenten?

2.3 Afbakening van de opdracht

Voor het onderzoek zijn de volgende afbakeningscriteria gehanteerd:

- Het onderzoek is gericht op het in kaart brengen van feiten rondom de ouderbijdrage. Indien mogelijk is gewerkt met objectieve gegevens. Echter, niet alle feiten zijn beschikbaar, zoals gebruikersaantallen en trends daarin en toepassing van de hardheidsclausule. Indien geen feiten beschikbaar zijn is gewerkt met onderbouwde aannames.
- Het onderzoek is niet gericht op het geven van een definitief antwoord op de toekomst van de ouderbijdrage. De korte doorlooptijd van het project zorgt voor spoedige inzichten in de feitenbasis rondom de ouderbijdrage, maar maakt langdurige monitoring van ontwikkelingen binnen dit onderzoek onmogelijk.
- Bij de uitvoer van het onderzoek is steeds rekening gehouden met de politieke realiteit rondom de ouderbijdrage. Verschillende politieke belangen zijn meegewogen door het betrekken van een diversiteit aan partijen in de interviews en de begeleidingsgroep.
- In het onderzoek is gewerkt met analyses gebaseerd op feiten, berekeningen en onderbouwde aannames. Hierbij is uitgegaan van gemiddelde situaties en waar mogelijk het voorkomen van situaties. Zo ontstaat ook op macroniveau een gewogen gemiddeld beeld. We zijn ons er echter van bewust dat er diverse scenario's bestaan, die positiever danwel negatiever uitvallen voor gezinnen of gemeenten. Om een beeld te geven van de variatie aan situaties, zijn enkele scenario's beschreven in kaders in de rapportage.

2.4 Gevolgde aanpak

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden heeft deskresearch plaatsgevonden op basis van bestaande materialen. Tevens hebben interviews plaatsgevonden met veertien partijen. Geïnterviewde partijen zijn zorgaanbieders, patiëntenorganisaties, gemeenten en instanties die de ouderbijdrage innen. De geïnterviewde partijen zijn opgenomen in bijlage 5. De resultaten van het onderzoek zijn op twee momenten besproken met een begeleidingsgroep. De samenstelling van de begeleidingsgroep is opgenomen in bijlage 6.

Op basis van deskresearch en de interviews zijn analysebomen opgesteld (zie bijlage 1). Aan de hand hiervan is een analyse uitgevoerd op het besparingsmotief voor ouders en is een business case opgesteld over de inkomsten en kosten van de ouderbijdrage op macroniveau. Waar geen materialen beschikbaar zijn, zijn aannames gedaan. Deze aannames zijn uitgebreid beschreven in de bijlagen 2 en 3.

2.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 3, 4 en 5 worden de resultaten van het onderzoek beschreven. Hoofdstuk 3 beschrijft de inzichten in het besparingsmotief voor ouders, hoofdstuk 4 beschrijft de inzichten in financiën op

macroniveau voor gemeenten en hoofdstuk 5 bevat inzichten in het ontstaan van drempels door de ouderbijdrage. In hoofdstuk 6 worden de resultaten uit hoofdstuk 3, 4 en 5 aan elkaar gekoppeld. Hoofdstuk 3 tot en met 6 geven de lezer inzichten in de argumentatie rond de ouderbijdrage. Hoofdstuk 7 bevat een aantal verbeteropties of alternatieven voor de toepassing en inning van de ouderbijdrage, als aanvulling op de onderzoeksresultaten.

3 Inzicht in het besparingsmotief voor ouders

3.1 Naast te besparen kosten spelen ook extra kosten en veranderingen in inkomsten mee in besparingsmotief

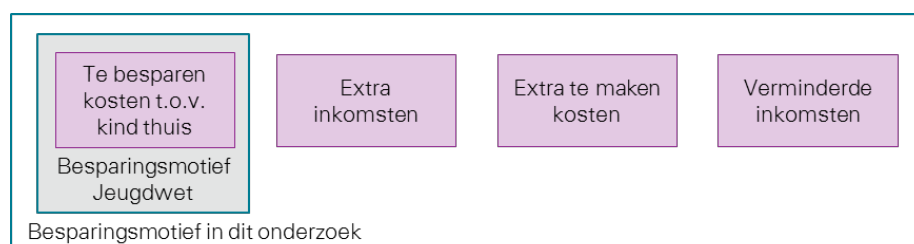
Zoals beschreven in paragraaf 2.1 is de argumentatie onder de ouderbijdrage gebaseerd op de onderhoudsplicht die ouders hebben voor hun kinderen en het besparingsmotief. De ouderbijdrage is geïntroduceerd in mei 1985 als een Tijdelijke Subsidieregeling Maatschappelijke Dienstverlening (TSDM) en had geen wettelijke basis. In 1989 is de Wet op de Jeugdhulpverlening in werking getreden⁷, met als doelen onder andere harmonisatie en uniformering van de wetgeving, een eenvoudige invorderingsprocedure, minder fraudegevoeligheid en aansluiting bij de Kinderbijslag. In 1996 is de wet geëvalueerd, waarbij onder andere problemen geconstateerd zijn in de informatieverstrekking aan ouders en plaatsende instanties, in tijdige aan- en afmelding en mogelijke drempelverhogend effect op toegang tot zorg. In 2001 is vervolgens de Wet op de jeugdzorg geïntroduceerd.

De ouderbijdrage was bij de introductie inkomensafhankelijk, wat later is afgeschaft. Op basis van voorbeeldbegrotingen voor een gezin zoals opgesteld door het Nibud⁸ is de hoogte van de ouderbijdrage bepaald. Deze kosten werden gebruikt als indicatie voor de kosten die ouders maakten voor een kind en dus konden besparen als een kind buitenshuis zorg ontving. Welke posten uit de gezinsbegroting precies zijn meegenomen en welke hoogte van de ouderbijdrage destijds precies is vastgesteld, is niet meer bekend. In de jaren na de invoering is de hoogte van de ouderbijdrage steeds geïndexeerd voor algemene prijsontwikkeling.

De ouderbijdrage is dus niet nieuw, maar wordt al sinds 1985 geïnd. Sinds de invoering van de Jeugdwet op 1 januari 2015 is de doelgroep echter verbreed met jeugd-LVB (voorheen gefinancierd vanuit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ)) en de jeugd-ggz (voorheen gefinancierd vanuit de Zorgverzekeringswet (Zvw)). Voorheen, in de Wet op de Jeugdzorg, werd de ouderbijdrage alleen geïnd voor de doelgroep jeugd- en opvoedhulp. Wel blijkt uit het onderzoek dat het in de jeugd-AWBZ voorkomt dat instellingen een instellingsbijdrage vragen van ouders voor het vergoeden van bepaalde kosten voor het kind die de ouders zelf niet meer maken. Dit gaat vaak gepaard met een coulanceregeling voor ouders met onvoldoende draagkracht. Ook in de voormalig jeugd-AWBZ bestaat dus enige historie rondom het betalen van een bijdrage door ouders.

Onderzocht is of het besparingsmotief momenteel nog steeds van toepassing is op ouders die een kind hebben dat jeugdhulp met verblijf ontvangt. Het besparingsmotief is onderzocht in de breedte van de Jeugdwet, dus ook voor de doelgroepen jeugd-LVB en jeugd-ggz voor wie de ouderbijdrage nieuw is. Hierbij is niet alleen gekeken naar kosten die ouders mogelijk besparen als het kind jeugdhulp met verblijf ontvangt, maar is ook gekeken naar mogelijke extra inkomsten die ouders hebben, naar kosten die ouders extra maken en naar verminderde inkomsten voor ouders (zie figuur 1 en de analyseboom in Bijlage 1). Dit perspectief is dus breder dan alleen de besparingen die ten grondslag liggen aan de ouderbijdrage. In bijlage 2 is de input voor de analyse met bijbehorende aannames beschreven.

Figuur 1: Analyse kader besparingsmotief

3.2 Besparingsmotief geldt niet voor alle ouders

Als enkel gekeken wordt naar te besparen kosten, blijkt een besparingsmotief voor ouders. Als een kind voltijd jeugdhulp met verblijf ontvangt, kunnen ouders bijvoorbeeld kosten besparen voor NUTS, voeding en kinderopvang. In het geval van dagbehandeling kunnen ouders bijvoorbeeld een deel van de kosten besparen voor voeding en kinderopvang.

Als echter breder gekeken wordt en ook de extra te maken kosten en de samenhangende extra en verminderde inkomsten meegenomen worden blijkt dat het besparingsmotief lang niet voor alle ouders geldt. Het besparingsmotief is dan sterk afhankelijk van de individuele situatie. In ons onderzoek zijn we voor elk van de onderliggende factoren van gemiddelden uitgegaan om zo tot een gewogen gemiddeld scenario te komen. Het besparingsmotief lijkt dan vooral op te gaan als een kind in de leeftijdsgroep 0-5 jaar jeugdhulp met verblijf ontvangt, waarbij kosten voor kinderopvang kunnen worden bespaard. Deze groep is overigens niet groot. In andere leeftijdsgroepen komt het gemiddelde besparingsmotief (licht) negatief uit, waarbij ouders netto meer kosten maken als het kind jeugdhulp met verblijf ontvangt dan als het kind thuis woont. Het besparingsmotief kan ook in die gevallen sterk verschillen op basis van extra uitgaven en extra inkomsten die per gezin van toepassing kunnen zijn. Hoewel het besparingsmotief gemiddeld gezien niet geldt, zullen er ook in deze categorie ouders zijn voor wie het besparingsmotief wel geldt.

Ook als een kind dagbehandeling ontvangt blijkt dat het besparingsmotief voor ouders, uitgaande van een gemiddelde situatie, niet opgaat. Hierbij kan onderscheid gemaakt worden tussen ouders voor wie de extra kosten iets hoger uitkomen dan wanneer het kind geen jeugdhulp met verblijf zou ontvangen, en ouders voor wie de kosten aanzienlijk hoger zijn. Dit is weer afhankelijk van de individuele situatie. Als het kind bijvoorbeeld maar één dagdeel per week jeugdhulp ontvangt, is het verschil tussen de extra kosten en inkomsten voor ouders klein. Als het kind echter meerdere dagdelen per week jeugdhulp ontvangt, nemen de kosten voor ouders toe, terwijl de te besparen kosten relatief klein blijven.

3.3 Het besparingsmotief is voor diverse groepen ouders verschillend, de analyse is gebaseerd op een gemiddelde situatie

In de analyse van het besparingsmotief is uitgegaan van gemiddelde situaties. Het gaat hier niet om een meest voorkomende situatie, maar om een gemiddelde van meerdere aannames om een uitspraak over het totaal te kunnen doen. De gemiddelde situaties zijn gewogen naar de verschillende doelgroepen (jeugd- en opvoedhulp, jeugd-ggz en jeugd-LVB), waarmee tot een gemiddelde op totaalniveau gekomen is. De situatie van ouders met kinderen met jeugdhulp met verblijf kan aanzienlijk verschillen, waardoor het besparingsmotief voor gezinnen ook verschillend kan uitkomen. Het besparingsmotief kan voor gezinnen bijvoorbeeld anders uitvallen, afhankelijk van de duur dat een kind jeugdhulp met verblijf ontvangt, het gezinsinkomen, de gezinssamenstelling, andere kinderen binnen het gezin in zorg, de locatie waar het kind zorg ontvangt en de mogelijkheden die de omgeving van het gezin biedt voor ondersteuning.

Bij de interpretatie van het besparingsmotief en de resultaten dient rekening gehouden te worden met het feit dat het besparingsmotief voor individuele gevallen anders uit kan vallen. In bijlage 2 zijn voorbeelden van scenario's beschreven in blauwe kaders. Deze scenario's beschrijven afwijkingen van het gemiddelde dat in de analyse is gehanteerd.

In de analyse zijn ook enkele scenario's doorgerekend. Dit zijn scenario's die afwijken van het gewogen gemiddelde (dit zijn niet per definitie de meest extreme scenario's):

- Als de aanname is dat ouders geen gebruik maken van kinderopvang (en dus ook geen besparing hebben), is het besparingsmotief voor geen enkele leeftijdsgroep meer positief en geldt het besparingsmotief dus niet. Dit geldt zowel voor voltijd verblijf als voor dagbehandeling. Als aangenomen wordt dat ouders niet besparen op kinderopvang, kunnen zij tot enkele honderden euro's minder besparen per maand (afhankelijk van het inkomen, de gezinssituatie en de mate van gebruik van kinderopvang).

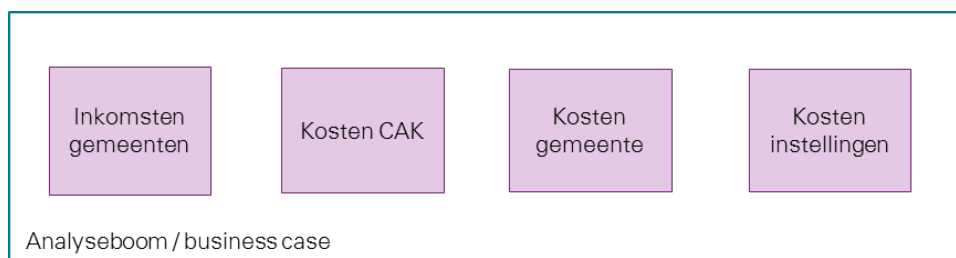
- Als er echter vanuit wordt gegaan dat een gezin gebruik maakt van kinderopvang, valt het besparingsmotief voor gezinnen een stuk positiever uit. Bij voltijd verblijf geldt dan een besparingsmotief voor kinderen tot en met 11 jaar (voor wie kinderopvang wordt gebruikt), doordat ouders veel kosten kunnen besparen op kinderopvang. De besparing voor ouders die gebruik maken van kinderopvang kan een veelvoud zijn van de besparing van ouders die geen gebruik maken van kinderopvang, zeker voor ouders die een hoog inkomen hebben en relatief weinig kinderopvangtoeslag ontvangen. De besparing is het grootst voor kinderen van 0 tot en met 5 jaar. Ook voor dagbehandeling is in dit geval een netto besparing te zien voor de leeftijdscategorie 0 tot en met 5 jaar (als kinderen nog niet naar school gaan en de hele dag in de kinderopvang zijn). De vraag is echter hoe aannemelijk dit scenario is. Als gekeken wordt naar cliëntaantallen valt op dat voltijd verblijf in de leeftijdscategorie 0 tot en met 5 jaar erg laag is. Alleen in pleegzorg en jeugd-LVB zijn de cliëntaantallen hoger dan 1.000. In jeugdhulp en jeugd-ggz komt voltijd verblijf bij kinderen van 0 tot en met 5 jaar nauwelijks voor en bij jeugdzorgplus en jeugdreclassering komt het zelfs helemaal niet voor.
- Als gemodelleerd wordt dat een ouder de baan (deels) op moet zeggen, bijvoorbeeld omdat het kind een intensieve behandeling ondergaat, stijgen de verminderde inkomsten voor een gezin sterk. Ook in dit geval is het besparingsmotief voor ouders in geen enkel geval positief.

4 Inkomsten en kosten in kaart: inzicht in financiën op macroniveau voor gemeenten

4.1 Analyse op macroniveau neemt inkomsten voor gemeenten en kosten voor gemeenten, CAK en instellingen mee

Om de inkomsten en kosten op macroniveau in kaart te brengen, is gekeken naar de inkomsten voor gemeenten. Aan de kostenkant zijn de kosten voor de inzet van mensen en middelen bij CAK, gemeenten en instellingen meegenomen. Figuur 2 geeft het analysekader weer en in bijlage 1 is de bijbehorende analyseboom opgenomen. Aan de hand van de analyseboom is een business case opgesteld voor de inkomsten en kosten rondom de ouderbijdrage op macroniveau. In bijlage 3 is de input met bijbehorende aannames beschreven.

Figuur 2: Analyse kader inkomsten en kosten

4.2 Uitgaande van een geldend besparingsmotief, zijn mogelijke inkomsten voor gemeenten groter dan kosten

Bij het opstellen van de business case van inkomsten en kosten op macroniveau, is allereerst en los van uitkomsten in het voorliggende hoofdstuk, de aanname gedaan dat het besparingsmotief voor alle ouders geldt als hun kind jeugdhulp met verblijf ontvangt. Dit betekent dat de maximale inkomsten uit de ouderbijdrage gebaseerd zijn op een situatie waarin door alle ouders terecht een ouderbijdrage betaald wordt.

In de business case op macroniveau die in dit onderzoek is opgesteld, is berekend dat na aftrek van compensaties en kosten er in 2015 een bedrag van bijna €26,5 miljoen euro overblijft dat door gemeenten aan ouderbijdrage geïnd kan worden. In de jaren 2016 en verder is dat bedrag bijna €32,5 miljoen, omdat invoeringskosten dan geen rol meer spelen en het aantal bijdrageplichtigen is gestegen doordat overgangsrecht voor kinderen uit jeugd-ggz en jeugd-LVB dan is vervallen. Afhankelijk van wat besloten wordt over het vormgeven van de ouderbijdrage in de toekomst, kunnen deze inkomsten lager uitvallen. De geraamde inkomsten voor gemeenten na aftrek van compensaties zijn in dit onderzoek ruim €10 miljoen (39%) hoger dan de inkomsten waar het Ministerie van VWS eerder vanuit is gegaan.

In de business case zijn maximale jaarinkomsten berekend uit de ouderbijdrage voor gemeenten van bijna €32 miljoen in 2015 en bijna €37 miljoen euro in 2016 en verder. Van deze inkomsten komt het overgrote deel uit ouderbijdrage betaald door ouders met een kind in voltijd verblijf (94%).

De maximale inkomsten voor gemeenten uit de ouderbijdrage zijn bepaald op basis van cliëntenaantallen. Bij de berekening van maximale inkomsten is ervan uitgegaan dat voor alle cliënten in de Jeugdwet ouderbijdrage wordt betaald. Zowel voor zorg in natura als zorg uit een

persoonsgebonden budget (pgb) wordt ouderbijdrage betaald. De inkomsten uit de ouderbijdrage zijn per doelgroep gecorrigeerd voor de gemiddelde doorlooptijd en het gemiddeld aantal dagen of dagdelen dat een kind in jeugdhulp is. Tevens is een correctie uitgevoerd voor het overgangsrecht, waardoor voor cliënten die voor 1 januari 2015 al in zorg waren in de jeugd-LVB of jeugd-ggz geen ouderbijdrage betaald hoeft te worden⁹. De maximale inkomsten zijn hierdoor lager in 2015. Bij het bepalen van de cliëntaantallen is niet gecorrigeerd voor trends en ontwikkelingen zoals ambulantisering.

Inkomsten voor het CAK en instellingen zijn in de business case buiten beschouwing gelaten. Het CAK wordt betaald door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). De verwachting is dat instellingen op termijn inkomsten uit de ouderbijdrage ontvangen in de vorm van een compensatie van tarieven. Hoewel de inkomsten van het CAK en de inkomsten van instellingen wijzigingen in geldstromen met zich meebrengen, zullen de totale inkomsten op macroniveau hierdoor niet veranderen.

Niet alle ouders betalen ouderbijdrage. De mogelijkheid bestaat dat ouders geen ouderbijdrage verschuldigd zijn (opgenomen in de Jeugdwet), ouders kunnen onder de uitzonderingsgronden of buiten invordering vallen, ouders kunnen niet in beeld zijn bij gemeenten of ouders kunnen onder de hardheidsclausule vallen¹⁰. Op basis van aannames over het voorkomen van de uitzonderingen is aangenomen dat voor 19,4% van de cliënten een compensatie geldt. Ouders betalen voor deze cliënten geen ouderbijdrage, waardoor gemeenten inkomsten missen.

In de business case zijn de kosten voor gemeenten, instellingen en het CAK in 2015 bijna €5,5 miljoen en in 2016 en verder bijna €4,5 miljoen. Deze kosten zijn gebaseerd op de tijd die het gemeenten kost om taken uit te voeren zoals gegevensaanlevering aan het CAK, communicatie, het uitvoeren van de uitzonderingsgronden, het behandelen van klachten, bezwaar en beroep en overig onderzoekwerk. Voor het invoeringsjaar 2015 is een opslagpercentage van 30% gehanteerd op de kosten. In het eerste jaar zijn gemeenten extra tijd kwijt, bijvoorbeeld voor het inpassen van het automatiseringssysteem van het CAK in de eigen systemen en voor een check op de juistheid van de aanmeldingen van het LBIO. Voor instellingen zijn kosten opgenomen voor de tijd die instellingen kwijt zijn aan gegevensaanlevering aan gemeenten en aan communicatie. Voor het CAK zijn kosten meegenomen voor onder andere logistiek, personeel, uitvoeringskosten en ICT.

Onder de aanname van een geldig besparingsmotief, blijven na aftrek van compensaties en kosten inkomsten over voor gemeenten. Het percentage kosten van de inkomsten is voor gemeenten bij een geldig besparingsmotief 17% in 2015 en 12% in 2016 en verder. Dat is een hoger rendement dan in de eerdere Wet op de Jeugdzorg. Ter vergelijking, bij het LBIO maakten de kosten in 2014 20% uit van de inkomsten¹¹ en hierbij zijn de kosten voor instellingen nog niet meegenomen. Reden voor dit verschil is onder andere dat er duidelijke uitgangspunten zijn en dat het CAK schaalvoordelen benut nu gemeenten voor twee extra doelgroepen ouderbijdragen kunnen innen (jeugd-LVB en jeugd-ggz). Aan het innen van de ouderbijdrage voor dagbehandeling zijn echter relatief veel kosten verbonden (meer uitvoeringslasten door meer mutaties) in relatie tot de inkomsten. Een derde van de cliënten van bijdrageplichtige ouders ontvangt dagbehandeling. Door de hogere uitvoeringslasten door meer mutaties, kan ervan uitgegaan worden dat de uitvoeringskosten voor de ouderbijdrage voor dagbehandeling (minimaal) een derde zijn van de totale uitvoeringskosten. Dagbehandeling vertegenwoordigt echter slechts 6% van de totale inkomsten.

5 Drempels in kaart: inzicht in het ontstaan van drempels door de ouderbijdrage

5.1 De Jeugdwet is gericht op decentralisatie en ontschotting

De Jeugdwet, zoals geïntroduceerd op 1 januari 2015, heeft tot doel het jeugdstelsel te vereenvoudigen en efficiënter en effectiever te maken. De wet omvat de decentralisatie van alle ondersteuning, hulp en zorg bij opgroeien en opvoeden naar gemeenten. De gemeenten worden hiermee verantwoordelijk voor het leveren van alle jeugdhulp. In de voormalige Wet op de Jeugdzorg hadden verschillende sectoren binnen jeugdhulp verschillende financierings- en verantwoordingsystemen. Met de decentralisatie hebben gemeenten in belangrijke mate regie gekregen over de gehele jeugdhulp. De ontschotting van doelgroepen biedt gemeenten de mogelijkheid tot het bieden van integrale hulp aan jeugdigen en gezinnen¹².

In de Jeugdwet is opgenomen dat voor jeugdhulp met verblijf een ouderbijdrage is verschuldigd voor alle doelgroepen die binnen de Jeugdwet vallen. Binnen de Jeugdwet bestaan diverse mogelijkheden voor uitzondering van de ouderbijdrage. In dit hoofdstuk worden de resultaten beschreven van het onderzoek naar mogelijke drempels die de ouderbijdrage opwerpt voor ouders voor de toegang tot zorg voor hun kind. Tevens wordt beschreven in welke mate de uitzonderingen binnen de Jeugdwet in de praktijk voldoende vangnet vormen voor kwetsbare ouders.

5.2 De Jeugdwet biedt mogelijkheden voor uitzondering van ouderbijdrage

Mogelijke drempels die ouders ervaren in de toegang tot zorg voor hun kind, zijn geanalyseerd met behulp van de analyseboom weergegeven in bijlage 1. Ouders die een kind hebben dat jeugdhulp met verblijf in de Jeugdwet nodig heeft, kunnen door de ouderbijdrage al dan niet een drempel ervaren in de toegang tot zorg voor hun kind. Indien geen drempel ervaren wordt, zal de ouder de keuze om het kind in zorg te laten, niet laten bepalen door de ouderbijdrage.

Als wel een drempel voor toegang tot zorg ervaren wordt, kan deze drempel weggenomen worden als de ouder in aanmerking komt voor een uitzondering, waardoor geen ouderbijdrage betaald hoeft te worden. Er bestaan in de wet en bestaande beleidsregels verschillende uitzonderingen:

- Geen ouderbijdrage verschuldigd: in de Jeugdwet zijn groepen ouders opgenomen die geen ouderbijdrage verschuldigd zijn. Dit zijn ouders van kinderen die met het oog op adoptie niet meer door de ouders worden verzorgd en opgevoed; ouders die van het gezag over de jeugdige zijn ontheven of ontzet; en ouders van kinderen die het verblijf en de verzorging worden aangeboden in een acute noodsituatie, voor de duur van ten hoogste zes weken¹³.
- Uitzonderingsgronden: ouders vallen onder de uitzonderingsgronden in de periode dat bezwaar is gemaakt tegen een besluit tot verlening van jeugdhulp (niet van toepassing bij een kinderbeschermingsmaatregel) en als een alimentatiebijdrage betaald wordt (de andere ouder die geen alimentatiebijdrage betaalt, betaalt wel ouderbijdrage)¹⁴.
- Buiten invordering: ouders vallen onder buiten invordering als zij jonger zijn dan 21 jaar en algemene bijstand ontvangen voor alleenstaanden zonder kinderen (hoewel de ouders kinderen hebben, ontvangen zij een uitkering als alleenstaande zonder kinderen omdat de kinderen uit huis zijn geplaatst), dit kan ook het geval zijn als de bijdrageplichtige in een inrichting verblijft; als zij asielzoekers of andere categorieën vreemdelingen zijn en geen ander inkomen hebben; als zij zak- en kleedgeld ontvangen (TBS-gesteld zijn); en als zij een vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel ondergaan (gedetineerden)^{15,16}.

- Hardheidsclausule: ten slotte is in de Jeugdwet een hardheidsclausule opgenomen¹⁷, waarmee het CAK afziet van inning van de ouderbijdrage als dit strijd oplevert met de belangen van het kind (artikel 3 Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)) of met het recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven (artikel 8 Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EVRM))¹⁸.

Als ouders een drempel ervaren door de ouderbijdrage en niet in één van de uitzonderingscategorieën vallen, kan een effect op zorggebruik door het kind voorkomen. De ouder kan er bijvoorbeeld voor kiezen het kind niet in zorg te laten, de ouder kan kiezen voor een ander type zorg (waarvoor geen of minder ouderbijdrage betaald hoeft te worden) of de ouder kan kiezen voor een andere behandelduur. Deze keuze hoeft niet per definitie nadelig te zijn voor het kind. Een ander type zorg of een andere behandelduur kunnen ook effectief zijn in de behandeling van het kind.

Het effect van de ouderbijdrage op de keuze van ouders voor zorg voor het kind verschilt per situatie. In het gedwongen kader hebben ouders bijvoorbeeld geen keuze om het kind al dan niet in zorg te laten. Daarnaast zal de keuze van ouders beïnvloed worden door de fase waarin het kind zich in het zorgproces bevindt. Als het kind zich in het begin van het zorgproces bevindt, stellen de ouders de zorg mogelijk makkelijker uit. Als een kind zich in een verder gevorderd stadium van het zorgproces bevindt, zal de invloed van ouders op de keuzes voor zorg voor het kind beperkter zijn.

5.3 Mogelijkheden van uitzondering zijn onduidelijk voor ouders

Zoals in de voorgaande paragraaf beschreven, biedt de Jeugdwet verschillende mogelijkheden voor het uitzonderen van ouders van de ouderbijdrage. Drempels die ouders percipiëren in de toegang tot zorg voor hun kind, kunnen op deze manier weggenomen worden. Uit het onderzoek blijkt echter dat de mogelijkheden tot uitzondering bij ouders maar in beperkte mate bekend zijn. Ouders zijn vaak niet op de hoogte van de mogelijkheden tot uitzondering en zij weten niet op basis waarvan zij uitgezonderd kunnen worden. Tevens bestaat onduidelijkheid over hoe ouders een uitzondering aan kunnen vragen. Specifieke zorgen bestaan over juist die groepen ouders die in aanmerking komen voor de uitzonderingen, omdat zij bijvoorbeeld door een beperkt verstandelijk vermogen of door een lager opleidingsniveau de weg naar het aanvragen van een uitzondering niet kennen. Ook is niet altijd bekend dat de ouderbijdrage geen eigen bijdrage betreft, maar grond vindt in het besparingsmotief en onderhoudsplicht. Door de onduidelijkheid nemen de uitzonderingen de mogelijke drempel voor toegang tot zorg door de ouderbijdrage niet altijd weg.

In principe zouden zorgverleners de ouders kunnen informeren over de ouderbijdrage. Bij geïnterviewde partijen bestaat echter de vraag of zorgverleners de juiste personen zijn om deze taak op zich te nemen. Zorgverleners zouden zich moeten richten op het verlenen van zorg. Een gesprek over te betalen ouderbijdrage is niet altijd te combineren met zorgverlening, zeker als ouders zich verzetten tegen een besluit tot zorgverlening.

De hardheidsclausule biedt het CAK de mogelijkheid de ouderbijdrage niet te innen als het innen van de ouderbijdrage leidt tot een "*onbillijkheid van overwegende aard*"¹⁹. Het CAK heeft in de beleidsregel aangegeven de hardheidsclausule in ieder geval toe te passen als inning van de ouderbijdrage in strijd is met de belangen van het kind (IVRK) of met het recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven (EVRM)²⁰. Voor de overige uitzonderingen is in de Jeugdwet vastgelegd wanneer de uitzonderingen precies van toepassing zijn. De hardheidsclausule biedt echter meer mogelijkheid tot maatwerk, waarbij rekening gehouden kan worden met specifieke situaties van ouders. De hardheidsclausule vormt daarmee een mogelijk antwoord op variatie in situaties per gezin. Zoals in hoofdstuk 3 beschreven, verschillen de situaties van ouders met een kind in jeugdhulp met verblijf sterk. De uitzonderingen zijn dan ook moeilijk vast te leggen in vastgestelde criteria in de wet. De hardheidsclausule biedt daarom met maatwerk een mooie aanvulling op de overige uitzonderingen.

Of de hardheidsclausule daadwerkelijk het maatwerk levert waarmee drempels voor toegang tot zorg bij ouders weggenomen worden, moet nog blijken. De hardheidsclausule is ingevoerd met de Jeugdwet op 1 januari 2015. Tot het verschijnen van dit onderzoek is er nog weinig bekend over de toepassing van de hardheidsclausule. Hoewel een aantal aanvragen bij het CAK is binnengekomen, is nog geen informatie bekend over toekenning van uitzonderingen.

6 Verbinding van de resultaten

6.1 Het besparingsmotief, inkomsten en kosten en drempels dienen in samenhang beoordeeld te worden

In voorgaande hoofdstukken zijn de resultaten van het onderzoek naar het besparingsmotief voor ouders, de business case voor gemeenten en mogelijke drempels in de toegang tot zorg afzonderlijk beschreven. Om te komen tot een gewogen oordeel over de ouderbijdrage, dienen de resultaten echter met elkaar verbonden te worden. In dit hoofdstuk worden de resultaten uit voorgaande hoofdstukken in perspectief geplaatst.

6.2 Het besparingsmotief geldt niet voor alle ouders, waardoor de potentiële inkomsten voor gemeenten lager zijn

Uit de business case op macroniveau bleek dat gemeenten met inning van de ouderbijdrage in 2016 en verder bijna €37 miljoen als maximale inkomsten uit de ouderbijdrage hebben. Na aftrek van kosten en compensaties blijft hiervan mogelijk bijna €32,5 miljoen over. Dit resultaat geldt onder de aanname dat het besparingsmotief geldt voor alle ouders. Uit de analyse van het besparingsmotief voor ouders, blijkt echter dat het besparingsmotief voor groepen ouders niet geldt, bijvoorbeeld als het kind dagbehandeling krijgt of als niet bespaard wordt op kosten voor kinderopvang. In het geval besloten wordt voor deze ouders geen ouderbijdrage te innen, zijn de inkomsten voor gemeenten fors lager.

Een exacte verwachtingswaarde voor de inkomsten van gemeenten na compensatie voor het besparingsmotief, is niet bepaald in dit onderzoek. Het zal waarschijnlijk lager liggen dan het bedrag waar nu rekening mee is gehouden in het macrobudget. Wel kan op basis van hoofdstuk 4 al gesteld worden dat de inkomsten uit ouderbijdrage voor dagbehandeling relatief laag zijn, ook in verhouding tot de kosten. Door de hogere uitvoeringslasten door meer mutaties, kan ervan uitgegaan worden dat de uitvoeringskosten voor de ouderbijdrage voor dagbehandeling (minimaal) een derde zijn van de totale uitvoeringskosten. Voor 2016 en verder gaat het dan om €1,5 miljoen. Dagbehandeling vertegenwoordigt echter slechts 6% van de totale inkomsten (zonder aftrek van compensaties), wat voor 2016 en verder neerkomt op €2,8 miljoen. De netto opbrengsten voor gemeenten uit de ouderbijdrage voor dagbehandeling zijn dus relatief laag.

Als ervan uitgegaan wordt dat ouders geen besparingsmotief hebben als hun kind jeugdhulp ontvangt in dagbehandeling en hiervoor geen ouderbijdrage wordt geïnd, nemen de inkomsten van gemeenten in 2016 en verder af. Voor het bepalen van de omvang van de groep ouders voor wie geen besparingsmotief geldt, zou gekeken moeten worden of de gemiddelde waarden die gebruikt zijn in dit onderzoek ook van toepassing zijn op de groep van bijdrageplichtigen in het bijzonder. Een belangrijk instrument in de Jeugdwet en het beleid ouderbijdrage is de hardheidsclausule. Mogelijk is deze ook breder in te zetten om het besparingsmotief als uitgangspunt te toetsen. Een eerste mogelijk voorspeller voor de vraag of een besparingsmotief geldt zou kunnen volgen uit de inkomenssituatie van ouders. Hierbij wordt dan aangenomen dat ouders die meer te besteden hebben eerder een besparingsmotief bereiken. Bij het vaststellen van het percentage ouders dat geen ouderbijdrage hoeft te betalen, en waarvoor gemeenten dus geen ouderbijdrage kunnen innen, dient wel rekening gehouden te worden met het zorggebruik bij verschillende inkomensgroepen. Als

het gebruik van jeugdhulp hoger is onder lagere inkomensgroepen, zal voor een groter deel van de ouders de ouderbijdrage vervallen.

6.3 Uitzonderingen in de Jeugdwet lijken ouders zonder besparingsmotief nog niet uit te sluiten

De ouderbijdrage is ingegeven door het besparingsmotief: ouders van wie de kinderen buiten het gezin worden verzorgd hebben minder kosten voor die kinderen²¹. De uitzonderingen zoals nu opgenomen in de Jeugdwet, lijken echter niet te garanderen dat ouders voor wie het besparingsmotief niet geldt, uitgezonderd worden van de ouderbijdrage. Een mogelijkheid om het besparingsmotief wel te garanderen, is de hardheidsclausule zo in te richten, dat het deze ouders voor wie het besparingsmotief niet geldt, uitsluit van ouderbijdrage (zie ook aanbevelingen in hoofdstuk 7).

7 Mogelijkheden toekomst ouderbijdrage

7.1 Enkele verbeteropties en alternatieven zijn tijdens het onderzoek opgekomen

Dit onderzoek geeft op basis van feiten en onderbouwde aannames richting aan de discussie die is ontstaan over de uitvoering van de ouderbijdrage. Nadere overwegingen vanuit het ministerie en de politiek zullen antwoord moeten geven op de vraag of en hoe de ouderbijdrage in de toekomst wordt toegepast. Uitgaande van toepassing van de ouderbijdrage in de Jeugdwet is in het onderzoek een aantal verbeteropties of alternatieven opgekomen voor de toepassing en inning van de ouderbijdrage. Dit als aanvulling op de onderzoeksresultaten en afwegingen die mede op basis van dit onderzoek worden gemaakt.

- De hardheidsclausule zou als beleidsregel toegepast kunnen worden voor het beoordelen van het bestaan van een besparingsmotief. Dit vormt een antwoord op de variatie die bestaat per gezin. In dit geval zou de hardheidsclausule breder toegepast worden dan alleen in die gevallen waarin bezwaar wordt gemaakt.
- Als bovenstaand optie opgevolgd wordt, kan de uitvoeringspraktijk ondersteund worden door onderscheidende uitgangspunten te formuleren voor groepen waarvoor het besparingspotentieel waarschijnlijk te beperkt is. Voorbeelden van uitgangspunten zijn inkomen, de hoogte van de kinderopvangtoeslag en het al dan niet ontvangen van een dubbele kinderbijslag. De haalbaarheid van deze methode zou goed getoetst moeten worden. Belangrijk is te bepalen door middel van welke criteria het best getoetst kan worden of ouders een besparingsmotief hebben. Tevens moeten de gegevens voor deze toets beschikbaar zijn voor de partij die de toets uitvoert en niet leiden tot aanvullende administratieve handelingen.
- Een andere mogelijkheid om onzekerheid vooraf bij ouders te voorkomen is de ouderbijdrage pas te innen als het besparingsmotief voor ouders aangetoond is.
- Tevens wordt aanbevolen de informatievoorziening en communicatie aan ouders te verbeteren om onduidelijkheid rondom de ouderbijdrage te voorkomen.
- Bij dagbehandeling blijkt het besparingsmotief voor een grote groep ouders niet te gelden. Ouders maken vaak extra kosten in plaats van dat zij kosten besparen. Tevens blijkt het rendement voor gemeenten bij dagbehandeling relatief laag te zijn ((minimaal) een derde van de kosten door meer mutaties en slechts 6% van de inkomsten). Een mogelijkheid is de ouderbijdrage niet meer te innen voor dagbehandeling, maar alleen voor voltijd verblijf. Hiermee wordt ook de uitvoeringspraktijk vereenvoudigd.
- Als besloten wordt het heffen van een ouderbijdrage te continueren, wordt aanbevolen beleid te formuleren om dubbelingen met de instellingsbijdrage te voorkomen.
- Om de uitvoeringslast voor gemeenten te verminderen, zou overwogen kunnen worden meer taken in de uitvoering van de ouderbijdrage bij het CAK te beleggen. Instellingen zouden gegevensaanlevering bijvoorbeeld rechtstreeks aan het CAK kunnen doen in plaats van via gemeenten. Ook zou het CAK kunnen vaststellen wie bijdrageplichtige ouders zijn en het CAK zou de uitzonderingsgronden kunnen toetsen in plaats van dat gemeenten dit doen. Het overhevelen van taken naar het CAK kan vooral kleinere gemeenten ontlasten die minder ouderbijdrage innen en dus in korte tijd minder ervaring opdoen met het innen van de ouderbijdrage. Bij gegevensuitwisseling en autorisatie van partijen dient rekening gehouden te worden met de privacy van cliënten en hun ouders (bijvoorbeeld door het CAK op te nemen als SUWI-partner²²). Bijkomend voordeel van een meer centrale uitvoering, is dat instellingen gegevens aanleveren aan één partij in plaats van aan verschillende gemeenten.
- De Jeugdwet is ingevoerd op 1 januari 2015, dus de ouderbijdrage wordt pas enkele maanden voor de brede doelgroep geïnd. Daarbij hebben bepaalde gemeenten besloten de ouderbijdrage

op te schorten. Hoewel dit onderzoek een eerste inzicht geeft in de drempels die ouders mogelijk ervaren, zal monitoring van de uitvoeringspraktijk in de toekomst een completer beeld geven van drempels die in de praktijk voor ouders kunnen bestaan en van de precieze kosten en inkomsten voor gemeenten.

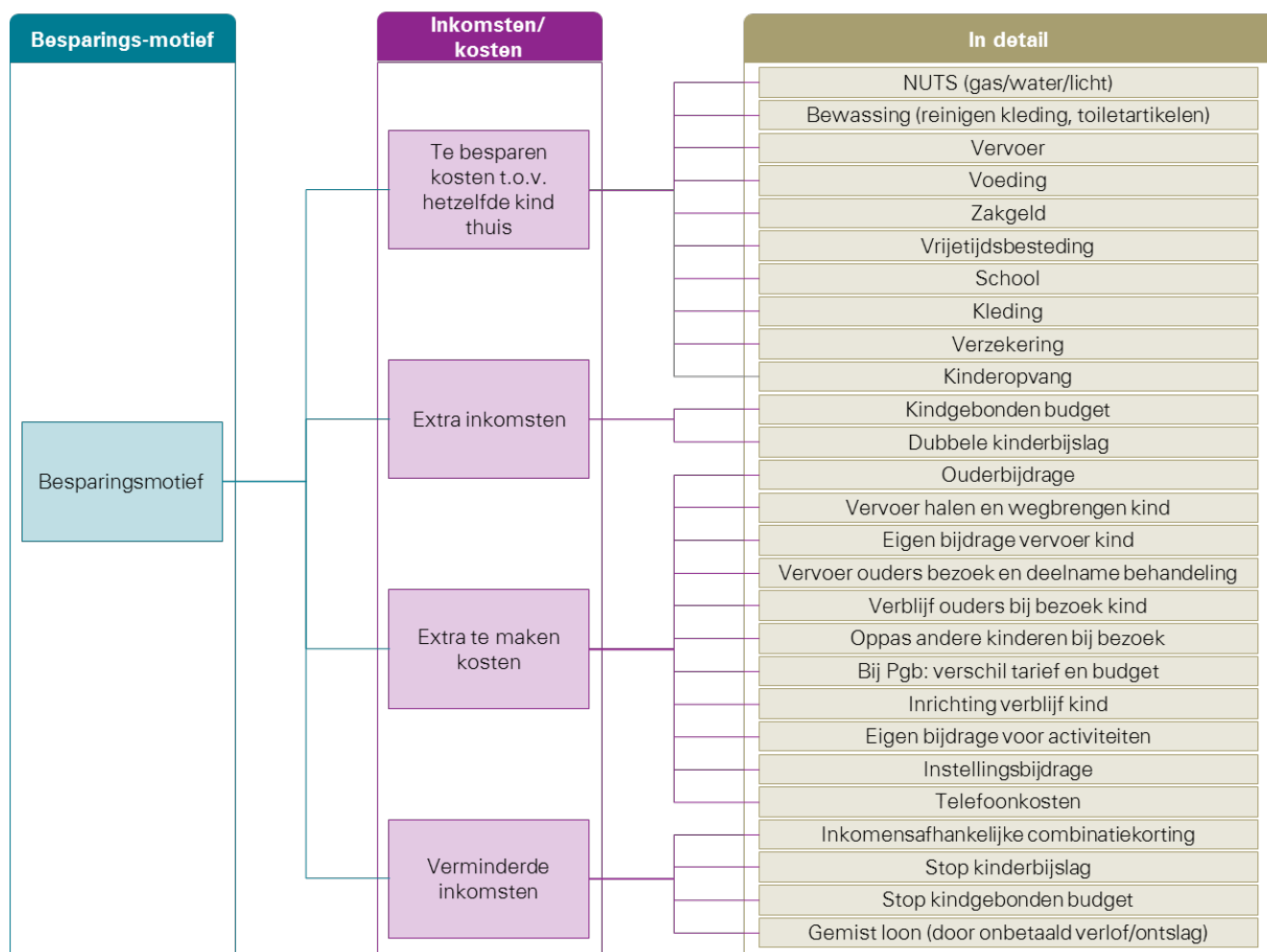
8 Bijlagen

8.1 Bijlage 1: Analyseboomen

8.1.1 Analyseboom besparingmotief

Om de kaders van de analyse van het besparingsmotief te bepalen is een analyseboom gemaakt, waarin alle mogelijk te besparen kosten, extra inkomsten, extra te maken kosten en verminderde inkomsten voor ouders van een kind met jeugdhulp met verblijf in beeld zijn gebracht.

Figuur 3: Analyseboom besparingsmotief

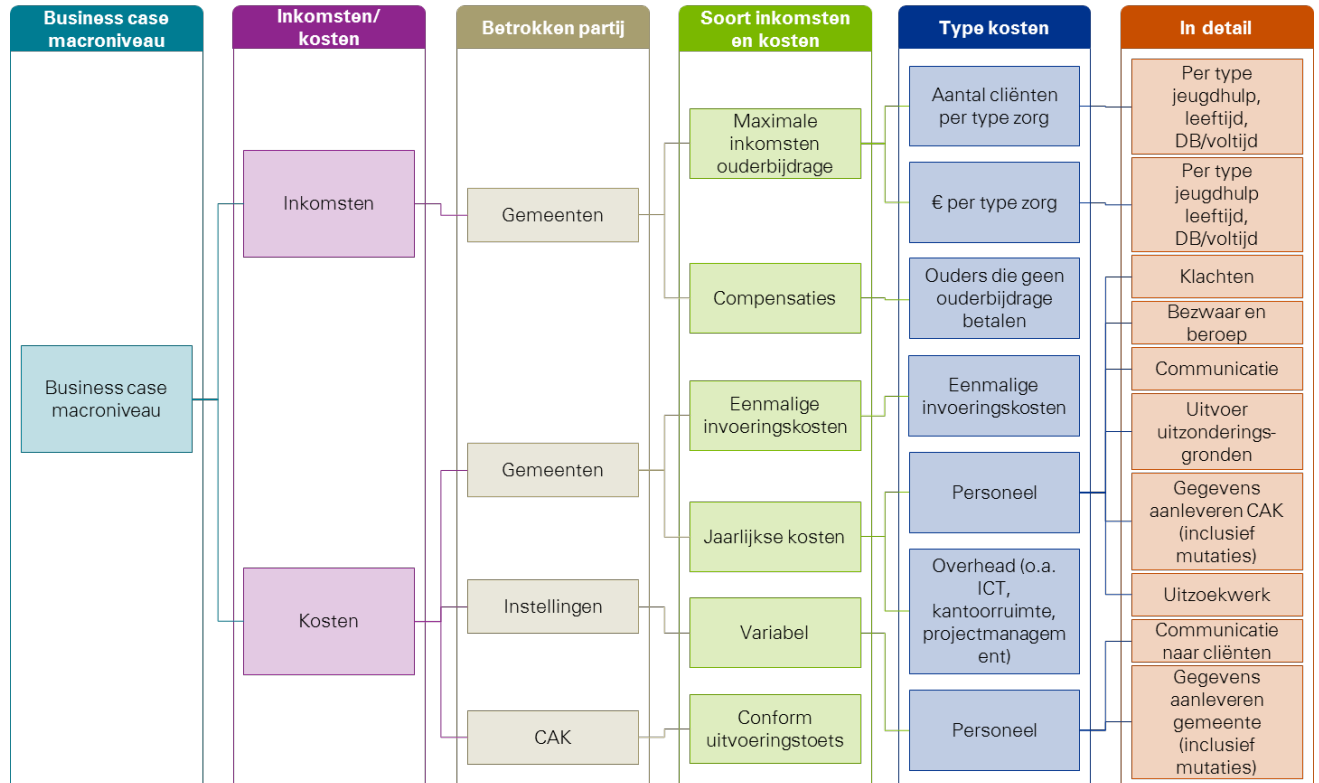

Aan de hand van bovenstaande analyseboom is een analyse uitgevoerd van het besparingsmotief van ouders. In bijlage 2 is een korte uitleg bij de analyse opgenomen en is de input voor de analyse met bijbehorende aannames beschreven.

8.1.2 Analyseboom inkomsten en kosten

In onderstaande analyseboom zijn de posten voor inkomsten voor gemeenten en de posten voor kosten voor gemeenten, instellingen en het CAK weergegeven.

Figuur 4: Analyseboom inkomsten en kosten

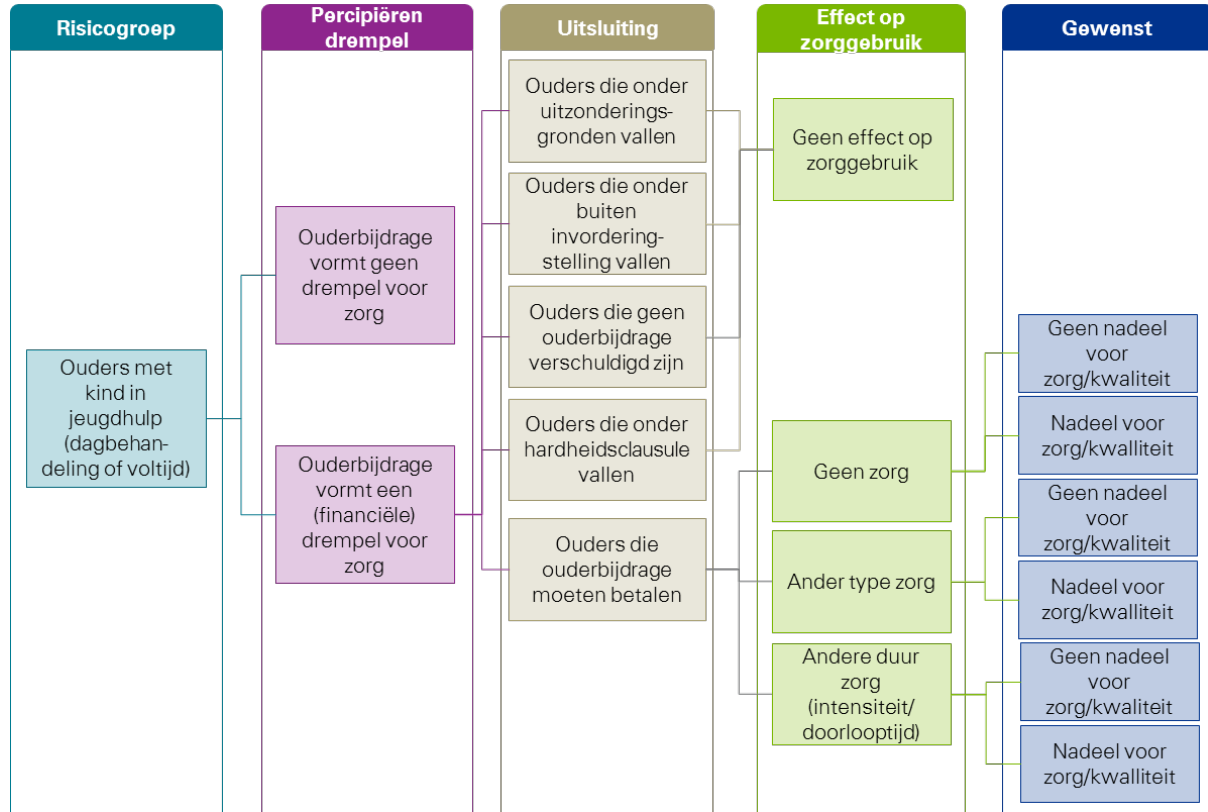
Aan de hand van bovenstaande analyseboom is een business case opgesteld voor de inkomsten en kosten rondom de ouderbijdrage op macroniveau. In bijlage 3 is de input van de business case met bijbehorende aannames beschreven.

8.1.3 Analyseboom drempels

In onderstaande analyseboom zijn de mogelijkheden voor het al dan niet ervaren van drempels voor toegang tot zorg door ouders weergegeven.

Figuur 5: Analyseboom drempels

8.2 Bijlage 2: Onderbouwing hoofdstuk 3 – Inzicht in het besparingsmotief voor ouders

8.2.1 Algemene uitleg bij de analyse

Op basis van de analyseboom, zoals weergegeven in paragraaf 3.1, is het besparingsmotief voor ouders geanalyseerd. In deze analyse is bekeken welke kosten ouders besparen, welke extra inkomsten ouders hebben, welke extra kosten ouders hebben en welke inkomsten ouders minder hebben als een kind jeugdhulp met verblijf ontvangt, ten opzichte van de situatie waarin het kind volledig thuis woont.

In de analyse is een onderscheid gemaakt in:

- **Leeftijd:** er is onderscheid gemaakt tussen drie leeftijdscategorieën: 0-5 jaar, 6-11 jaar en 12-20 jaar. Deze leeftijdscategorieën zijn in lijn met de categorieën die gehanteerd worden in het bepalen van de hoogte van de ouderbijdrage. Waar gegevens beschikbaar zijn over andere dan deze leeftijdscategorieën, is een verrekening gemaakt. Hierbij is de aanname gedaan dat de kosten/inkomsten gelijkmatig verdeeld zijn over de verschillende leeftijden binnen de categorie.
- **Type behandeling:** voltijd of dagbehandeling. Voltijd verblijf houdt in dat een kind minimaal een etmaal jeugdhulp ontvangt en dus ook 's nachts in de accommodatie of een pleeggezin verblijft. Van dagbehandeling is sprake als het kind een deel van een etmaal, dus dagdelen, jeugdhulp ontvangt. Een dagdeel bestaat uit minimaal vier uur²³. Per post is bepaald of extra kosten worden gemaakt of juist kosten worden bespaard voor een situatie waarin een kind voltijd jeugdhulp met verblijf ontvangt of dagbehandeling.
- **Lengte van verblijf:** in de analyse zijn vier scenario's uitgewerkt: 7 dagen (voltijd), 5 hele dagen (voltijd), 4 dagdelen (dagbehandeling) en 1 dagdeel (dagbehandeling). De te besparen kosten, extra inkomsten, extra te maken kosten en verminderde inkomsten zijn verrekend naar het aantal dagdelen dat het kind in zorg is. Hierbij is de verrekening van de ouderbijdrage aangehouden, waarbij bij voltijd verblijf gerekend is met de volledige bedrag gedeeld door 7, maal het aantal dagen dat het kind in zorg is. Bij dagbehandeling is gerekend met het bedrag gedeeld door 20 maal het aantal dagdelen.
- **Doelgroepen:** er is onderscheid gemaakt naar jeugd- en opvoedhulp, jeugd-ggz en jeugd-LVB. Op basis van de verhouding van het aantal cliënten in deze doelgroepen op landelijk niveau, is een verrekening gemaakt van te besparen kosten, inkomsten, extra te maken kosten en verminderde inkomsten. Op deze manier zijn de kosten en inkomsten op een totaalniveau van de doelgroep binnen de Jeugdwet berekend, waarbij rekening is gehouden met de omvang van de verschillende doelgroepen.

In de analyses is uitgegaan van gemiddelde situaties en waar mogelijk het voorkomen van situaties, zodat op macroniveau een gewogen gemiddeld beeld ontstaat. Naast de gemiddelde situatie, komen echter tal van andere situaties voor. Om een beeld te geven van de variatie in individuele situaties, zijn enkele scenario's beschreven in blauwe kaders.

8.2.2 Te besparen kosten

Op basis van informatie van Nibud, het CBS en aanvullende input vanuit interviews, zijn tien posten van kosten voor een kind geïdentificeerd. Deze kosten kunnen mogelijk bespaard worden door ouders als hun kind jeugdhulp met verblijf ontvangt. Onderstaand wordt per post besproken of de post wel of niet is meegenomen in de analyse en voor welke doelgroep. Tevens worden de onderbouwing en de aannames per post besproken.

8.2.2.1 NUTS

Op basis van informatie van het CBS is de hoogte van de maandelijkse kosten voor NUTS voor één kind bepaald²⁴. Deze kosten zijn gelijk voor alle leeftijdscategorieën (0 tot 20 jaar).

Voor de doelgroepen jeugd- en opvoedhulp, jeugd-ggz en jeugd-LVB is aangenomen dat ouders bij voltijd verblijf van hun kind deze kosten besparen.

Voor alle drie de doelgroepen is bij dagbehandeling (onafhankelijk van het aantal dagdelen dat het kind jeugdhulp ontvangt) aangenomen dat ouders niets op deze post besparen. Het kind maakt in dat geval nog gebruik van water en licht; de situatie is dan niet anders dan het kind naar school zou gaan.

8.2.2.2 Bewassing

Onder bewassing verstaan we de kosten voor het reinigen van kleding en de kosten voor toiletartikelen. Op basis van onderzoek van het Nibud naar kosten voor een kind, is de hoogte van kosten voor bewassing bepaald²⁵. Deze kosten zijn gelijk voor alle leeftijdscategorieën (0 tot 20 jaar).

Voor de doelgroep jeugd- en opvoedhulp is aangenomen dat ouders bij voltijd verblijf 80% van de kosten voor bewassing besparen. Uit interviews blijkt dat instellingen meestal voorzien in bewassing voor kinderen, maar ouders zullen nog af en toe wassen of toiletartikelen aanschaffen voor het kind dus de post wordt niet volledig bespaard. Bij dagbehandeling is uitgegaan van geen besparing voor ouders.

Voor de doelgroepen jeugd-ggz en jeugd-LVB is aangenomen dat ouders niet op deze post besparen, zowel bij voltijd verblijf als bij dagbehandeling. Uit interviews blijkt dat ouders de kleding van kinderen in de meeste gevallen zelf wassen of hiervoor een bijdrage moeten betalen. Ook schaffen ouders de toiletartikelen die het kind in de instelling gebruikt vaak zelf aan.

8.2.2.3 Vervoer

Op basis van de aanname van drie ritten per week en een gemiddelde afstand van acht kilometer voor de heen- en terugweg, zijn kosten voor vervoer van een kind bepaald. Deze kosten zijn gelijk voor alle leeftijdscategorieën (0 tot 20 jaar).

Voor alle drie de doelgroepen is aangenomen dat ouders deze kosten volledig kunnen besparen als het kind voltijd jeugdhulp met verblijf ontvangt. Kosten voor vervoer worden meegenomen onder "extra te maken kosten", waardoor ze hier als besparing meegenomen moeten worden om dubbeltelling te voorkomen.

Voor alle drie de doelgroepen is voor dagbehandeling aangenomen dat ouders 50% van de reguliere vervoerskosten (niet gerelateerd aan de jeugdhulp die het kind ontvangt) kunnen besparen. De kosten voor het halen en brengen van het kind naar de zorgverlening worden onder "extra te maken kosten" meegenomen. Omdat het kind nog thuis woont, maken ouders nog wel kosten voor vervoer naar bijvoorbeeld de sportclub. Deze kosten zijn verrekend naar het aantal dagdelen dat het kind jeugdhulp ontvangt.

8.2.2.4 Voeding

Op basis van onderzoek van het Nibud²⁶ is de hoogte van kosten van een kind voor voeding bepaald. Deze kosten lopen op voor de verschillende leeftijdscategorieën. Kosten voor voeding is een van de grotere kostenposten van een kind en vormt daarmee een relatief grote mogelijke besparing voor ouders als het kind jeugdhulp met verblijf ontvangt.

Voor alle drie de doelgroepen is bij voltijd verblijf aangenomen dat de post bespaard kan worden. Bij voltijd verblijf eten en drinken kinderen in de instelling en kunnen ouders hiermee de kosten voor één kind besparen.

Voor alle drie de doelgroepen is bij dagbehandeling aangenomen dat ouders 40% van de kosten voor voeding kunnen besparen. Deze kosten zijn verrekend naar het aantal dagdelen dat het kind zorg ontvangt. In een gemiddelde situatie nuttigen kinderen een lunch en tussendoortjes bij de instelling, maar dragen ouders de overige kosten voor voeding.

8.2.2.5 Zakgeld

Op basis van onderzoek van het Nibud²⁷ is de hoogte van kosten voor zakgeld van een kind bepaald. Deze kosten lopen op voor de verschillende leeftijdscategorieën.

Voor de doelgroep jeugd- en opvoedhulp is aangenomen dat ouders kosten voor zakgeld volledig besparen als een kind voltijd jeugdhulp met verblijf ontvang. Uit interviews blijkt dat instellingen zak- en kleedgeld vergoeden. Bij dagbehandeling is niet uitgegaan van een besparing voor ouders.

Voor de doelgroep jeugd-ggz is aangenomen dat ouders zowel bij voltijd verblijf als bij dagbehandeling niet besparen op kosten voor zakgeld. Uit interviews blijkt dat instellingen zakgeld voor kinderen vaak niet vergoeden en ouders deze kosten dus zelf blijven dragen.

Voor de doelgroep jeugd-LVB is de aanname gedaan dat ouders zowel bij voltijd verblijf als bij dagbehandeling niet besparen op zakgeld, maar deze kosten zelf blijven dragen.

8.2.2.6 Vrijtijdsbesteding

Op basis van cijfers van het CBS²⁸ is de gemiddelde hoogte van kosten voor vrijetijdsbesteding voor een kind bepaald. Deze kosten stijgen licht in de hogere leeftijdscategorieën.

Voor de doelgroep jeugd- en opvoedhulp is aangenomen dat ouders kosten voor vrijetijdsbesteding besparen als het kind voltijd in een instelling verblijft. Uit interviews blijkt dat vrijetijdsbesteding vaak vanuit de instelling wordt vergoed. Bij dagbehandeling is uitgegaan van geen besparing voor ouders op vrijetijdsbesteding.

Voor de doelgroep jeugd-ggz en jeugd-LVB is voor zowel voltijd verblijf als dagbehandeling uitgegaan van geen besparing door ouders op kosten voor vrijetijdsbesteding. Uit interviews blijkt dat in de jeugd-ggz ouders vaak zelf (financieel) verantwoordelijk blijven voor vrijetijdsbesteding van het kind en het ondernemen van uitjes.

8.2.2.7 School

Op basis van onderzoek van het Nibud²⁹ zijn de schoolkosten voor een kind bepaald. Voor het bepalen van de hoogte van de kosten is uitgegaan van de gemiddelde kosten voor de schoolouderbijdrage en de minimale kosten voor schoolspullen voor kinderen tot en met 11 jaar (basisonderwijs). Voor kinderen vanaf 12 jaar (middelbare school en vervolgonderwijs) zijn hogere kosten voor schoolspullen meegenomen.

Voor alle drie de doelgroepen is aangenomen dat ouders niet besparen op schoolkosten. Dit geldt zowel voor voltijd verblijf als voor dagbehandeling. Vaak bezoekt het kind nog een reguliere school of is het doel het kind zo snel mogelijk naar de reguliere school te laten terugkeren. Als kinderen onderwijs ontvangen binnen de instelling, betalen ouders hiervoor vaak een vergoeding.

8.2.2.8 Kleding

Het Nibud³⁰ heeft de minimale kosten voor kleding vastgesteld. Deze kosten zijn met 40% verhoogd om tot een realistisch bedrag voor de kosten van kleding te komen. Deze kosten lopen op in de hogere leeftijdscategorieën.

Voor de doelgroep jeugd- en opvoedhulp is aangenomen dat ouders kosten voor kleding besparen als een kind voltijd jeugdhulp met verblijf ontvang. Uit interviews blijkt dat instellingen zak- en kleedgeld

vergoeden. Voor dagbehandeling is aangenomen dat ouders het kleding zelf blijven betalen, en dus niet op deze post besparen.

Voor de doelgroep jeugd-ggz en jeugd-LVB is aangenomen dat ouders zowel bij voltijd verblijf als bij dagbehandeling niet besparen op kosten voor kleding. Uit interviews blijkt dat ouders zelf verantwoordelijk blijven voor het bekostigen van kleding voor hun kinderen.

8.2.2.9 Verzekering

Op basis van cijfers van het CBS³¹ is de gemiddelde hoogte van kosten voor verzekeringen voor een kind bepaald. Deze kosten zijn gelijk over de verschillende leeftijdscategorieën.

Voor alle drie de doelgroepen is aangenomen dat ouders niet besparen op kosten voor verzekeringen, omdat verzekeringen doorlopen als het kind jeugdhulp met verblijf ontvangt. Dit geldt zowel voor voltijd verblijf als voor dagbehandeling.

8.2.2.10 Kinderopvang

De post kinderopvang vormt de grootste kostenpost voor ouders en daarmee dus ook de grootste besparingspost als het kind jeugdhulp met verblijf ontvangt. Op basis van maximum uurtarieven voor kinderdagopvang en buitenschoolse opvang (BSO) bepaald door Rijksoverheid³² zijn kosten voor kinderopvang bepaald. Hierbij is uitgegaan van een gezin met twee kinderen, waarvan één ouder fulltime werkt en één ouder parttime (32 uur). De ouders verdienen samen een modaal gezinsinkomen van €57.900³³. Voor kinderen van 0-5 jaar is uitgegaan van kosten voor kinderopvang in een centrum en voor kinderen van 6-11 jaar is uitgegaan van kosten voor de buitenschoolse opvang (BSO). Voor de leeftijdscategorie 12-20 jaar is de aanname gedaan dat geen opvang nodig is. Er is uitgegaan van het maximum aantal uren opvang waarover de ouders kinderopvangtoeslag ontvangen. Op basis van deze gegevens zijn de kosten voor kinderopvang uitgerekend, waarvan de kindertoeslag is afgetrokken. De hoogte van de kinderopvangtoeslag is bepaald op basis van een rekenhulp van de Belastingdienst³⁴. De totale kosten voor één kind zijn vervolgens gecorrigeerd voor het gemiddeld landelijk gebruik van kinderopvang (59%) en BSO (20%) in 2014³⁵.

Bij alle drie de doelgroepen is zowel bij voltijd verblijf als bij dagbehandeling de aanname gedaan dat ouders de kosten voor kinderopvang kunnen besparen. Aangenomen is dat ouders de mogelijkheid hebben kinderopvang voor hun kind stop te zetten of het aantal uren opvang per week te verminderen als het kind jeugdhulp met verblijf ontvangt en dat het kind opnieuw aangemeld kan worden als jeugdhulp met verblijf afloopt. Deze kosten zijn verrekend naar het aantal dagen/dagdelen dat het kind in zorg is.

Kader 1: Scenario kinderopvang

Kosten voor kinderopvang vormen een grote post voor ouders in de kosten voor een kind. Dit betekent dat het effect ervan op het besparingsmotief voor ouders groot is. Ouders die veel uren per maand gebruik maken van kinderopvang, besparen al snel veel kosten als zij de kinderopvang stop kunnen zetten of kunnen verminderen als het kind jeugdhulp met verblijf ontvangt. Het totale effect hangt af van de subsidie die ouders via de kinderopvangtoeslag ontvangen. Ouders die geen gebruik maken van kinderopvang besparen de kosten niet.

Tevens is de mogelijkheid tot besparing van kosten voor kinderopvang afhankelijk van de duur van jeugdhulp met verblijf. Bij een kortere behandelduur zal het lastiger zijn de kinderopvang stop te zetten of te verminderen en zullen ouders minder kosten besparen.

Ten slotte is in de analyse uitgegaan van het gemiddeld landelijk gebruik van kinderopvang en BSO in Nederland. Het gebruik van kinderopvang onder de groep ouders van wie kinderen jeugdhulp met verblijf ontvangen in de Jeugdwet, kan echter verschillen van het landelijk gemiddelde. Indien het gebruik van kinderopvang onder ouders waarvan kinderen in jeugdhulp komen bijvoorbeeld lager is dan het landelijk gemiddelde, valt het besparingsmotief ongunstiger uit.

8.2.3 Extra inkomsten

8.2.3.1 Kindgebonden budget

Ouders die één of meer kinderen hebben die jonger zijn dan 18 jaar, kinderbijslag ontvangen en een inkomen hebben onder het norminkomen maken aanspraak op het kindgebonden budget³⁶. Aangenomen is dat het kindgebonden budget geen extra inkomstenpost vormt voor ouders met een kind in jeugdhulp met verblijf, omdat het geen extra inkomstenbron is als een kind jeugdhulp met verblijf ontvangt. De post wordt wel meegenomen onder “verminderde inkomsten”.

8.2.3.2 Kinderbijslag

Ouders die eigen kinderen, geadopteerde kinderen, pleegkinderen of stiefkinderen opvoeden, ontvangen kinderbijslag. De kinderbijslag is bedoeld voor opvoeding en verzorging van kinderen van 0 tot 18 jaar³⁷. Hoewel de kinderbijslag een vorm van inkomsten is voor ouders, is aangenomen dat de kinderbijslag geen extra inkomstenpost is voor ouders met een kind in jeugdhulp met verblijf. De post wordt wel meegenomen onder “verminderde inkomsten”.

8.2.3.3 Dubbele kinderbijslag

Als een kind vanwege ziekte of handicap uitwonend is, maken ouders aanspraak op tweemaal kinderbijslag als het kind in een instelling verblijft op basis van de Wet langdurige zorg (Wlz), een ziektekostenverzekering of de Jeugdwet. Om in aanmerking te komen voor dubbele kinderbijslag wordt ook gekeken naar de onderhoudskosten die ouders hebben voor het kind en het inkomen van het kind. Ouders moeten per kwartaal meer dan €1.103 voor het onderhoud van het kind betalen en het kind mag niet meer bijverdienen dan €1.266 netto per kwartaal (kinderen jonger dan 16 jaar mogen onbeperkt bijverdienen). In de analyse is er voor alle drie de doelgroepen en voor alle leeftijdscategorieën van uitgegaan 25% van de ouders aanspraak maakt op dubbele kinderbijslag bij voltijd verblijf. Bij dagbehandeling is het kind niet uitwonend en maken ouders geen aanspraak op dubbele kinderbijslag (op basis van een uitwonend kind).

Kader 2: Dubbele kinderbijslag

Aan de ouderbijdrage ligt het besparingsmotief ten grondslag, waarbij ervan uit gegaan wordt dat ouders kosten besparen als het kind jeugdhulp met verblijf ontvangt. Tegelijkertijd bestaat de dubbele kinderbijslag, waarbij ouders gecompenseerd worden als hun kind uitwonend is. Hierbij moeten de ouders aantonen dat zij voldoende kosten maken voor de onderhoud van het kind.

De dubbele kinderbijslag kan gezien worden als een extra financieel vangnet voor ouders van kinderen die jeugdhulp met verblijf ontvangen. Op deze manier kan tegemoet gekomen worden aan de diversiteit aan individuele situaties van ouders.

8.2.4 Extra te maken kosten

8.2.4.1 Ouderbijdrage

Ouders betalen een ouderbijdrage als hun kinderen jeugdhulp met verblijf ontvangen in de Jeugdwet³⁸. De hoogte van de ouderbijdrage is afhankelijk van de leeftijd van het kind en het aantal dagen of dagdelen dat het kind jeugdhulp ontvangt³⁹. Aangenomen is dat de ouderbijdrage voor ouders met een kind in jeugdhulp met verblijf voor jeugd- en opvoedhulp, jeugd-ggz en jeugd-LVB een extra kostenpost vormt. De ouderbijdrage is verrekend naar leeftijd en naar het aantal dagen of dagdelen dat een kind jeugdhulp ontvangt.

8.2.4.2 Vervoer halen en brengen kind voltijd

Bij het bepalen van de hoogte van de kosten voor vervoer voor kinderen in voltijd verblijf, zijn ten eerste aannames gedaan over het aantal reisbewegingen per maand. Op basis van interviews is vastgesteld hoeveel weekenden kinderen gemiddeld naar huis gaan tijdens de behandeling. Bij jeugd- en opvoedhulp is uitgegaan van 30%, bij jeugd-ggz 50% en bij jeugd-LVB 60%. Uit de interviews bleek dat bij jeugd- en opvoedhulp een deel van de reisbewegingen soms door de instelling worden

vergoed. Omdat dit niet door alle instellingen in het veld wordt gedaan, is aangenomen dat alle kosten voor rekening van de ouders komen. Naast het aantal reisbewegingen is ook een aanname gedaan over de gemiddelde reisafstand voor ouders. Dit is gedaan op basis van interviews en eerder onderzoek⁴⁰. Voor jeugd- en opvoedhulp is uitgegaan van een gemiddelde reisafstand van 17,5 kilometer, bij jeugd-ggz 32 kilometer en bij jeugd-LVB 16 kilometer. Ten slotte is uitgegaan van kosten van €0,19 per kilometer⁴¹.

8.2.4.3 Vervoer halen en brengen kind dagbehandeling

Ook voor dagbehandeling zijn de kosten voor vervoer bij het halen en brengen van het kind bepaald op basis van het aantal reisbewegingen en een gemiddelde reisafstand. Bij het berekenen van de kosten is uitgegaan van een maximaal scenario, waarbij de ouder het kind vijf dagen per week haalt en brengt. De kosten zijn vervolgens verrekend naar het aantal dagdelen dat het kind in jeugdhulp is. Op basis van interviews en eerder onderzoek⁴² is aangenomen dat de gemiddelde reisafstand voor dagbehandeling bij jeugd- en opvoedhulp 17,5 kilometer is, voor jeugd-ggz en jeugd-LVB 16 kilometer. Tevens is uitgegaan van kosten van €0,19 per kilometer⁴³.

8.2.4.4 Eigen bijdrage vervoer kind

Gemeenten kunnen een eigen bijdrage vragen voor vervoer van kinderen van en naar een instelling⁴⁴. Omdat de kosten voor vervoer door ouders zelf al opgenomen zijn in de analyse, is aangenomen dat daarnaast niet een eigen bijdrage voor vervoer betaald hoeft te worden om dubbeltelling te voorkomen. Aangenomen is dat indien ouders hun kind niet zelf halen en brengen, de eigen bijdrage voor vervoer vergelijkbaar is met de kosten voor zelf halen en brengen.

8.2.4.5 Vervoer ouders bij bezoek aan kind en deelname aan behandeling

Tijdens de behandeling van het kind reizen ouders naar de instelling voor bezoek aan het kind en deelname aan behandeling. Het aantal keer dat ouders gemiddeld naar de instelling reizen verschilt per doelgroep. Op basis van interviews is aangenomen dat ouders bij jeugd- en opvoedhulp eens per twee weken naar de instelling reizen voor bezoek, eens per twee weken voor deelname aan een behandeling en eens per maand voor het bespreken van de voortgang. Voor jeugd-ggz is aangenomen dat kinderen gemiddeld 6,5 maand in behandeling zijn, waarbij ouders de eerste zes weken vier keer per week de instelling bezoeken voor bezoek en deelname aan behandeling, de volgende tien weken drie keer per week en de laatste weken 1,5 keer per week. Bij jeugd-LVB is aangenomen dat ouders eens per twee weken op bezoek komen. Deelname aan behandeling is niet gebruikelijk in zorg voor jeugd-LVB. Met de gemiddelde reisafstand en kosten per kilometer zoals beschreven in 8.1.4.2, zijn de hoogte van kosten voor vervoer van de ouders bepaald. Aangenomen is dat ouders deze kosten maken bij voltijd verblijf van hun kind.

8.2.4.6 Verblijf ouders bij bezoek kind

Mogelijk maken ouders kosten voor verblijf in een hotel of in de instelling als zij hun kind bezoeken of deelnemen aan behandeling. Deze kosten zijn echter niet opgenomen in de analyse, omdat kosten voor vervoer van de ouders meegenomen zijn en aangenomen is dat ouders ofwel kosten maken voor vervoer, ofwel voor overnachting. Daarnaast zijn de reisafstanden binnen Nederland relatief beperkt en is het maken van kosten voor een overnachting niet noodzakelijk.

Kader 3: Scenario vervoer

De kosten voor vervoer kunnen voor ouders met een kind in jeugdhulp met verblijf hoog oplopen. In de analyse is gewerkt met een gemiddeld scenario, waarbij uitgegaan is van een gemiddeld aantal reisbewegingen en een gemiddelde reisafstand. Echter, indien een kind bijvoorbeeld zeer gespecialiseerde jeugdhulp nodig heeft of indien een instelling niet aanwezig of beschikbaar is in de buurt van de woonplaats van het kind, kan het voorkomen dat ouders grote reisafstanden hebben. In bepaalde gevallen is het zelfs mogelijk dat ouders kosten moeten maken voor een overnachting. De kosten voor vervoer kunnen dan hoog oplopen, waardoor de extra te maken kosten hoger zijn dan berekend in de analyse.

Daarentegen blijkt uit de interviews dat er ook instellingen zijn die reiskosten voor ouders bij bezoek of deelname aan behandeling deels vergoeden. Kosten voor vervoer kunnen hierdoor lager uitkomen dan gemiddeld. Ook kan in geval van hoge reiskosten de hardheidsclausule van toepassing zijn, waardoor de ouderbijdrage voor ouders vervalt.

8.2.4.7 Oppas andere kinderen bij bezoek

Als ouders hun kind in een instelling bezoeken, maken zij mogelijk kosten voor oppas voor andere kinderen. Deze kosten zijn echter niet doorberekend in de analyse. Bezoek en deelname aan therapie vinden vaak plaats tijdens kantooruren en dus tijdens schooluren van eventuele andere kinderen. Bij systeemtherapie is betrokkenheid van broers en zussen bij de therapie soms zelfs gewenst. Daarnaast is aangenomen dat familie, burens en vrienden een deel van de tijd op kinderen kunnen passen en dat kinderen vanaf een bepaalde leeftijd alleen thuis kunnen blijven.

8.2.4.8 Pgb: verschil tussen budget en tarief

Ouders die een pgb ontvangen voor de zorg van hun kind, ervaren soms dat het tarief van instellingen hoger is dan het beschikbare budget binnen het pgb. Aangenomen is dat dit verschil alleen ervaren wordt in het invoeringsjaar van de Jeugdwet (2015), waarin ouders nog een pgb hebben dat is aangevraagd in 2014. Zodra ouders merken dat het budget uit het pgb niet toereikend is, kunnen zij voor het nieuwe jaar kiezen voor het aanbod binnen Zorg in Natura (ZiN) of voor een andere zorgaanbieder. Om deze reden zijn de kosten niet doorberekend in de analyse.

8.2.4.9 Inrichting verblijf kind

Als het kind voltijd in een instelling verblijft, heeft het kind meestal een eigen kamer die ingericht moet worden. Dit speelt vooral bij kinderen die lang in een instelling verblijven en waarvoor het belangrijk is zich thuis te voelen. Aangenomen is dat kosten voor de inrichting van de kamer niet voor rekening van ouders komen. Uit interviews blijkt dat de instelling de basisinrichting van de kamer verzorgt, bijvoorbeeld de noodzakelijk meubels. Ouders kunnen zelf bepalen hoeveel geld zij daarnaast uitgeven aan de inrichting van de kamer van het kind. Daarnaast is in relatie tot ambulantisering behandeling tegenwoordig vaak gericht op het zo snel mogelijk terugkeren naar de thuissituatie, waarmee het volledig inrichten van een kamer in de instelling overbodig is. Uit interviews blijkt bijvoorbeeld dat het om die reden in de jeugd-ggz veel ongebruikelijker is om eigen inrichting te verzorgen.

8.2.4.10 Eigen bijdrage activiteiten

Eigen bijdrage van ouders voor activiteiten zijn niet doorberekend in de analyse. Uit interviews blijkt dat in de jeugd- en opvoedhulp ontspanningsactiviteiten vaak voor rekening van de instelling zijn. In de jeugd-ggz zijn behandelingen vaak gericht op zo snel mogelijke terugkeer naar de thuissituatie. Sociale activiteiten en uitjes blijven dan ook vaak de verantwoordelijkheid van de ouders en instellingen vragen hiervoor geen extra bijdrage aan ouders.

8.2.4.11 Instellingsbijdrage

Aangenomen is dat ouders geen instellingsbijdrage hoeven te betalen. In de jeugd- en opvoedhulp en jeugd-ggz is het niet (meer) gebruikelijk dat instellingen een ouderbijdrage innen. In de jeugd-LVB wordt door instellingen soms wel een instellingsbijdrage geïnd (zie hiervoor Kader 4). In de analyse zijn deze kosten niet meegenomen, omdat ze dezelfde posten bevatten als de ouderbijdrage.

Kader 4: Instellingsbijdrage jeugd-LVB

Uit het onderzoek blijkt dat diverse instellingen die jeugd-LVB zorg leveren een instellingsbijdrage innen bij ouders. Van deze bijdrage worden bijvoorbeeld zak- en kleedgeld, ontspanning en school bekostigd. Er bestaat binnen de jeugd-LVB dus een historie in het betalen van een bijdrage door ouders voor bepaalde kosten die zij zelf niet meer maken, maar die door de instelling betaald worden.

Bij de introductie van de ouderbijdrage is het Ministerie van VWS er echter vanuit gegaan dat ouders geen bijdrage aan instellingen hoeven te betalen voor deze kosten. Aan de ouderbijdrage ligt immers het besparingsmotief ten grondslag, waarbij ervan uit gegaan wordt dat ouders deze kosten besparen.

In de analyse is ervan uitgegaan dat ouders geen instellingsbijdrage hoeven te betalen en niet besparen op kosten voor zakgeld, vrijetijdsbesteding, school en kleding.

De ouderbijdrage en de instellingsbijdrage dekken dezelfde kosten, waardoor ouders die een instellingsbijdrage betalen nu ongewenst "dubbel" betalen voor dezelfde posten. Bij behoud van de ouderbijdrage wordt aanbevolen de instellingsbijdrage af te schaffen (zie aanbevelingen in hoofdstuk 7).

8.2.4.12 Telefoonkosten

Aangenomen is dat ouders bij voltijd verblijf van het kind extra telefoonkosten maken om contact te onderhouden met het kind. Dit geldt voor jeugd- en opvoedhulp, jeugd-ggz en jeugd-LVB. Voor het bepalen van de hoogte van de kosten is uitgegaan van de gemiddelde kosten voor een sim-only abonnement met 500 belminuten per maand.

Kader 5: Overige kosten

Ouders met kinderen in zorg hebben vaak, naast bovenstaande kosten, nog andere kosten die ouders zonder kinderen in zorg niet hebben. Hierbij kan gedacht worden aan kosten voor medicijnen, kosten voor een speciale oppas of kosten voor speciale zwemlessen. Deze kosten zijn in de analyse niet opgenomen, omdat ouders met een kind in zorg deze kosten sowieso hebben, ook als het kind geen jeugdhulp met verblijf ontvangt maar ambulante zorg. De kosten zijn dus geen *extra* kosten ten opzichte van hetzelfde kind dat geen jeugdhulp met verblijf ontvangt.

8.2.5 Verminderde inkomsten

8.2.5.1 Inkomensafhankelijke combinatiekorting

Ouders die voor kinderen onder de 12 jaar zorgen en daarnaast werken kunnen de inkomensafhankelijke combinatiekorting aanvragen, waarmee zij minder belasting en premies betalen. De Rijksoverheid wil ouders hiermee stimuleren om (meer) te gaan werken. De hoogte van de combinatiekorting hangt af van het inkomen⁴⁵. Ouders ontvangen de inkomensafhankelijke combinatiekorting alleen als het kind ten minste zes maanden op het adres van de ouders staat ingeschreven⁴⁶. Als het kind jeugdhulp met verblijf ontvangt en er geen kinderen meer op het huisadres wonen, kan de inkomensafhankelijke combinatiekorting vervallen. Deze post is als verminderde inkomsten in de analyse opgenomen voor voltijd verblijf.

Voor het bepalen van de hoogte van de korting is uitgegaan van de maximale korting bij een gezin waarbij het jaarinkomen €4.857 is (minimale inkomen om in aanmerking te komen voor de korting⁴⁷), er twee kinderen zijn en er geen sprake is van een alleenstaande ouder. Er is aangenomen dat de inkomensafhankelijke combinatiekorting voor 8% van de ouders vervalt. Hierbij is uitgegaan van een gezin met twee kinderen, de aanname dat 40% van de kinderen met jeugdhulp met voltijd verblijf langer dan zes maanden uitwonend is en een kans van 20% dat er een broer of zus is die ook uitwonend is. De post is meegenomen voor voltijd verblijf in de leeftijdscategorie 0-11 jaar.

8.2.5.2 Stop kinderbijslag

Ouders ontvangen kinderbijslag voor de opvoeding en verzorging van hun kinderen van 0 tot 18 jaar⁴⁸. Als kinderen uitwonend zijn (minder dan 4 nachten per week thuis overnachten voor een periode langer dan 6 maanden), kan de kinderbijslag vervallen als de ouder minder dan €416 per kwartaal betaalt voor het onderhoud van het kind⁴⁹.

In paragraaf 8.1.2 is uiteengezet op welke posten ouders kosten kunnen besparen als hun kind jeugdhulp met verblijf ontvangt. Uit deze analyse bleek dat ouders veel posten zelf betalen als hun kind jeugdhulp met verblijf ontvangt. Om deze reden is de aanname gedaan dat maar 5% van de ouders niet meer dan €416 per kwartaal betaalt voor het onderhoud van het kind. Aangenomen is dat voor deze ouders de kinderbijslag vervalt als het kind voltijd in een instelling verblijft. Bij dagbehandeling woont het kind nog thuis en is geen sprake van het vervallen van de kinderbijslag. Voor de hoogte van de kinderbijslag is uitgegaan van bedragen geldig in 2015⁵⁰.

Kader 6: Ouderbijdrage, kinderbijslag en kindgebonden budget

Als een kind niet thuis woont, kunnen ouders toch in aanmerking komen voor kinderbijslag. Hiervoor moeten zij aantonen dat zij €416 per kwartaal aan kosten maken voor het onderhoud van hun kind. Een ouderbijdrage die ouders betalen wordt hierbij ook meegerekend als kosten⁵¹.

In het geval dat de ouderbijdrage wegvalt, nemen de kosten die ouders maken voor een kind af. Als de kosten die ouders voor een kind maken daarmee onder de €416 per kwartaal komen, kan hiermee het recht op kinderbijslag vervallen. Met het vervallen van het recht op kinderbijslag, kan ook het recht op kindgebonden budget vervallen.

8.2.5.3 Stop kindgebonden budget

Ouders die één of meer kinderen hebben die jonger zijn dan 18 jaar, kinderbijslag ontvangen en een inkomen hebben onder het norminkomen maken aanspraak op het kindgebonden budget⁵². Als de kinderbijslag vervalt omdat het kind uitwonend is, vervalt mogelijk ook het kindgebonden budget.

In 2013 ontving bijna 45% van de huishoudens met minderjarige kinderen kindgebonden budget⁵³. Aangenomen is dat van de 5% van de ouders voor wie de kinderbijslag vervalt, voor 45% ook het kindgebonden budget vervalt.

Voor het bepalen van de hoogte van het kindgebonden budget is uitgegaan van een casus van een gezin met twee kinderen, waarbij geen sprake is van een alleenstaande ouder en een inkomen van maximaal €19.463.

8.2.5.4 Gemist loon

Voor het halen en brengen van kinderen en deelname aan behandeling dienen ouders mogelijk vrij te nemen van hun werk. In de analyse is aangenomen dat ouders zorgverlof opnemen voor de aanvullende zorg voor hun kind. Werkende ouders kunnen in een jaar maximaal twee maal het aantal uur dat zij per week werken opnemen voor kortdurend zorgverlof. De werkgever betaalt daarbij minstens 70% van het salaris door⁵⁴.

In de analyse is uitgegaan van een ouder met een fulltime baan, waarbij dus 80 uur per jaar zorgverlof opgenomen kan worden tegen 70% van het loon. Hierbij is uitgegaan van een modaal gezinsinkomen van €57.900⁵⁵. Tevens is in de analyse aangenomen dat indien 10 dagen zorgverlof per jaar voldoende is. Bij kortdurende, intensieve zorg zijn deze dagen nodig in een korte periode. Bij langlopende trajecten zijn minder dagen per maand nodig en worden de dagen over een langere periode ingezet. Indien het aantal dagen zorgverlof onvoldoende blijkt (bijvoorbeeld bij zeer intensieve zorg), is aangenomen dat het aantal dagen aangevuld kan worden met vakantiedagen of dat dagen gecompenseerd kunnen worden. Tevens is aangenomen dat indien een ouder parttime werkt, en er dus minder dagen zorgverlof beschikbaar zijn, de ouder de zorg van het kind zoveel mogelijk op de vrije dag plant. Ten slotte is de aanname gedaan dat geen loon gemist wordt door het volledig opzeggen van de baan (zie Kader 7 voor alternatief scenario). Hoewel er ouders zijn die hun baan

opzeggen als het kind jeugdhulp met verblijf ontvangt, zal in de meeste gevallen enige vorm van arbeid mogelijk zijn als het kind jeugdhulp met verblijf ontvangt.

Kader 7: Scenario baan opzeggen

In de analyse is ervan uitgegaan dat ouders hun baan kunnen behouden en dat zij de aanvullende activiteiten als het kind jeugdhulp met verblijf ontvangt kunnen opvangen met behulp van zorgverlof en vrije dagen. Als ouders echter erg intensief bij de zorg van het kind betrokken worden, kan het noodzakelijk zijn dat één van de ouders de baan moet opzeggen. De verminderde inkomsten stijgen hierdoor, waardoor het besparingsmotief voor ouders ongunstiger uitvalt.

8.3 Bijlage 3: Onderbouwing hoofdstuk 4 – Inkomsten en kosten in kaart

8.3.1 Algemene uitleg bij de business case

Op basis van de analyseboom, zoals weergegeven in Bijlage 1, is een business case op macroniveau opgesteld voor de inkomsten en kosten gerelateerd aan de invoering en uitvoering van de ouderbijdrage. Binnen deze business case is gekeken naar de drie partijen die betrokken zijn bij dit systeem: gemeenten, instellingen en het CAK.

In de business case is een onderscheid gemaakt tussen:

- 2015 en 2016 en verder: in de business case is gekeken naar inkomsten en kosten in het invoeringsjaar 2015 en inkomsten en kosten in het jaar 2016 en verder. Voor het invoeringsjaar 2015 is een opslagpercentage van kosten gehanteerd en is rekening gehouden met minder inkomsten door het overgangsrecht.
- Leeftijd: bij het bepalen van cliëntaantallen is onderscheid gemaakt tussen drie leeftijdscategorieën: 0-5 jaar, 6-11 jaar en 12-20 jaar. Deze leeftijdscategorieën zijn in lijn met de categorieën die gehanteerd worden in het bepalen van de hoogte van de ouderbijdrage.
- Type behandeling: bij het bepalen van maximale inkomsten voor gemeenten is onderscheid gemaakt tussen voltijd verblijf en dagbehandeling. De ouderbijdrage verschilt voor deze typen behandeling.
- Doelgroepen: bij het bepalen van cliëntaantallen is onderscheid gemaakt tussen de doelgroepen pleegzorg, jeugdhulp, jeugdzorgplus, jeugd-LVB, jeugd-ggz en jeugdreclassering. Voor deze doelgroepen zijn verschillende doorlooptijden gehanteerd en is rekening gehouden met een gemiddeld aantal dagen per week dat een kind zorg ontvangt.

Kader 8: Invoeringsjaar 2015

De Jeugdwet is ingevoerd op 1 januari 2015. In principe is 2015 dus het invoeringsjaar. Het blijkt echter dat de invoeringspraktijk nog verder geoptimaliseerd kan worden. Zo is gegevensaanlevering door gemeenten nog niet helemaal geautomatiseerd, waardoor sommige gemeenten gegevens nog handmatig moeten aanleveren. Ook bij instellingen is de gegevensaanlevering nog niet altijd geautomatiseerd. De vraag is of de processen in 2015 volledig geautomatiseerd zijn. De mogelijkheid bestaat dat de invoering meer tijd kost en dat de invoeringsperiode doorloopt in 2016. Hierdoor zouden in 2016 nog hogere kosten gemaakt worden dan nu in de business case is aangenomen.

8.3.2 Inkomsten

Binnen de business case worden de directe inkomsten uit de ouderbijdrage meegenomen. Dit zijn de ouderbijdragen die de gemeenten, via het CAK, int.

8.3.2.1 Gemeenten

De inkomsten van gemeenten zijn berekend door de maximale inkomsten uit ouderbijdrage te corrigeren voor compensaties. Compensaties zijn inkomsten die gemeenten niet hebben, door ouders die geen ouderbijdrage hoeven te betalen bijvoorbeeld omdat zij geen ouderbijdrage verschuldigd zijn of onder uitzonderingsgronden, buiten invoeringinstelling of de hardheidsclausule vallen.

Maximale inkomsten ouderbijdrage

De maximale inkomsten uit de ouderbijdrage worden berekend door het aantal maanden ouderbijdrage dat per jaar geïnd kan worden voor alle cliënten binnen de jeugdwet te vermenigvuldigen met de maandelijkse ouderbijdrage.

Het aantal maanden ouderbijdrage dat per jaar geïnd kan worden is afhankelijk van het aantal cliënten en de gemiddelde doorlooptijd per cliënt (het gemiddelde aantal maanden dat één cliënt in zorg is). De gemiddelde doorlooptijd per cliënt is voor verschillende typen jeugdhulp binnen de Jeugdwet verschillend. Een cliënt in de jeugd-LVB is bijvoorbeeld vaak het volledige jaar in zorg, terwijl een cliënt in de jeugd-ggz gemiddeld maar 6 tot 7 maanden in zorg is. Om deze reden is het aantal cliënten in de business case uitgesplitst naar type jeugdhulp (pleegzorg, jeugdhulp, jeugdzorgplus, jeugd-LVB, jeugd-ggz en jeugdreclassering). Bij het bepalen van de cliëntaantallen zijn trends als ambulantisering en substitutie niet doorgerekend.

Om het aantal cliënten per type jeugdhulp te bepalen zijn verschillende bronnen geraadpleegd^{56,57,58,59,60,61,62,63,64,65,66,67,68,69,70,71}. Als dominante bron is per type jeugdhulp gekeken naar de meest recente betrouwbare cijfers op basis van factsheets en brancherapportages. Om te komen tot het aantal maanden waarin ouders bijdrageplichtig zijn, is gewerkt met gemiddelde doorlooptijden per zorgsoort. De doorlooptijd voor een gemiddelde cliënt is afhankelijk van de beschikbaarheid opgehaald uit de factsheets, brancherapportages, CIZ rapportages of CBS gegevens. Deze gegevens zijn gevalideerd op basis van de gehouden interviews.

Door het overgangsrecht hoeven in 2015 voor de nieuwe doelgroepen in de ouderbijdrage (jeugd-ggz en jeugd-LVB) alleen nieuwe cliënten ouderbijdrage te betalen. Cliënten voor wie de jeugdhulp al voor 1 januari 2015 was gestart, hoeven geen ouderbijdrage te betalen⁷². Hiervoor is gecorrigeerd. Het aantal maanden ouderbijdrage in 2015 in de business case is gebaseerd op het verwachte aantal nieuwe cliënten per jaar voor de doelgroepen jeugd-ggz en jeugd-LVB.

De maandelijkse ouderbijdrage is afhankelijk van de leeftijdscategorie waarin de cliënt valt: € 75,75 (0-5 jaar), € 104,16 (6-11 jaar) of € 132,56 (12-20 jaar) voor voltijd verblijf en € 37,88 (0-5 jaar), € 52,08 (6-11 jaar) of € 66,28 (12-20 jaar) voor cliënten in dagbehandeling⁷³. Om deze reden is het aantal cliënten binnen de business case uitgesplitst naar de verschillende leeftijdscategorieën. Daarnaast is de maandelijkse ouderbijdrage afhankelijk van het gemiddelde aantal dagen/dagdelen dat een cliënt in jeugdhulp verblijft per week. Ook hiervoor wordt per type jeugdhulp gecorrigeerd in de business case.

Compensaties

Niet alle ouders van kinderen die jeugdhulp met verblijf ontvangen binnen de Jeugdwet betalen een ouderbijdrage. Het is dus ook niet realistisch om de maximaal te behalen inkomsten te gebruiken. De maximaal te behalen inkomsten worden daarom gecorrigeerd voor het percentage ouders dat geen ouderbijdrage betaalt. Redenen waarom deze ouders geen ouderbijdrage betalen zijn bijvoorbeeld omdat ouders onder de hardheidsclausule vallen, omdat ouders onder de uitzonderingsgronden vallen, omdat de gezaghebbende ouder niet in beeld is of omdat de betalingsplichtige niet bekend is. Voor de compensaties is op basis van deskresearch (o.a. Rijksoverheid en CBS gegevens) en interviews per categorie het percentage ouders dat geen ouderbijdrage betaalt berekend. Voorbeelden van gegevens die hiervoor meegenomen zijn, zijn: het aantal Nederlanders jonger dan 27 jaar met een Bijstandsuitkering was 39.000 op 1 januari 2015⁷⁴, het aantal asielzoekers was 26.640 in 2014⁷⁵, het aantal TBS-gestelden was 1.650⁷⁶, het aantal gedetineerden was 11.170 in 2013⁷⁷, er waren 9.000 voogdijkinderen in Nederland en op basis van ervaringen uit de Zvw⁷⁸ is aangenomen dat het aantal wanbetalers 1,9% is. In totaal betaalt in de business case ongeveer 11% van de ouders geen ouderbijdrage.

8.3.3 Kosten

Binnen de business case wordt gekeken naar de kosten gerelateerd aan de ouderbijdrage gemaakt door gemeenten, instellingen en het CAK.

8.3.3.1 Gemeenten

Gemeenten hebben drie belangrijke kostenposten. Ten eerste zijn er eenmalige invoeringskosten en ten tweede zijn er jaarlijks terugkerende kosten, dit zijn zowel personeels- als overheadkosten.

Enmalige invoeringskosten

In het invoeringsjaar (2015) hebben alle gemeenten in Nederland eenmalige extra kosten voor het invoeren van de ouderbijdrage. Deze kosten omvatten bijvoorbeeld het uitwerken van werkprocessen, het aansluiten van gegevensaanlevering op het systeem van het CAK en een check op de juistheid van de aanmeldingen van het LBIO. In de uitvoeringstoets van het CAK⁷⁹ is berekend dat de invoeringskosten gelijk zijn aan een eenmalig opslagpercentage van 30% van de jaarlijkse uitvoeringskosten. In de business case is aangenomen dat hetzelfde percentage geldt voor gemeenten.

Personeelskosten

Het personeel van gemeenten heeft met de invoering van de ouderbijdrage extra taken gekregen, hiervoor worden kosten gemaakt. De business case is opgesteld onder de aanname van een redelijk tot goed werkend systeem. Optimalisatie van systemen lijkt nu echter nog mogelijk (zie Kader 8).

Gemeenten hebben verschillende extra taken gekregen door invoering van de ouderbijdrage. Per categorie is op basis van interviews voor de business case een aanname gedaan over de tijdsbesteding per 100 cliënten per jaar:

- Klachten, bezwaren en beroepen: gemeenten besteden tijd aan het afhandelen van klachten bezwaren en beroepen. De aanname is gemaakt dat gemeenten per 100 cliënten jaarlijks gemiddeld 10 klachten, bezwaren en beroepen ontvangen. Aangenomen is dat het afhandelen van een case gemiddeld één uur kost. Dit is een gemiddelde tijdsduur, die kan verschillen van klachten die in 10 minuten afgehandeld zijn tot een beroep dat mogelijk meerdere dagen werk kost.
- Communicatie: gemeenten besteden tijd aan de communicatie met het CAK, instellingen en cliënten/ouders. Aangenomen is dat een gemeente gemiddeld 1,5 dag per jaar aan communicatie besteedt. Deze tijdsbesteding zal in kleine gemeenten lager en in grote gemeenten hoger dan gemiddeld zijn.
- Uitvoer uitzonderingsgronden: wanneer ouders een aanvraag indienen om onder de uitzonderingsgronden te vallen, besteedt de gemeente tijd aan het onderzoeken van deze aanvraag. De aanname is gemaakt dat gemiddeld 5% van de ouders van cliënten een aanvraag doet om onder de uitzonderingsgronden te vallen en dat gemeenten gemiddeld een half uur besteden aan het uitzoeken van de uitzonderingsgronden.
- Gegevensaanlevering CAK (inclusief mutaties): gemeenten besteden tijd aan het aanleveren van gegevens aan het CAK. Aangenomen is dat gemeenten gemiddeld een half uur per cliënt per jaar besteden aan het aanleveren van gegevens aan het CAK.
- Uitzoekwerk: bij processen zoals de uitvoer van de ouderbijdrage komen uitzonderingen en onduidelijke casussen voor. De gemeente besteedt tijd aan het uitzoeken van deze casussen. Aangenomen is dat gemiddeld voor 10% van de cliënten uitzoekwerk nodig is, wat gemiddeld 20 minuten per case kost.

Als alle categorieën worden opgeteld betekent dit dat gemeenten gemiddeld 73 uur extra werk hebben per 100 cliënten voor de uitvoer van de ouderbijdrage. In de business case wordt de totale tijdsbesteding per 100 cliënten verrekend naar het totale aantal cliënten. Deze totale tijdsbesteding wordt vermenigvuldigd met de arbeidskosten van € 38,95⁸⁰ per gewerkt uur van een medewerker openbaar bestuur en overheidsdiensten om de totale extra personeelskosten bij gemeenten te berekenen.

Kader 9: Variatie in het aantal mutaties

De tijd die gemeenten besteden aan gegevensaanlevering aan het CAK kan erg variëren per cliënt. Voor een kind dat een langere periode hetzelfde type zorg ontvangt, hoeven weinig mutaties doorgevoerd te worden. Dit zal bijvoorbeeld veel voorkomen bij de doelgroepen jeugd-LVB en pleegzorg en bij voltijd verblijf. Bij dagbehandeling is het aantal mutaties dat een gemeente moet doorvoeren echter veel groter, omdat het aantal dagdelen dat een kind per week zorg ontvangt gedurende het zorgtraject een aantal keer verandert. Dit komt bijvoorbeeld veel voor in de doelgroep

jeugd-ggz. In de business case is uitgegaan van een gemiddelde tijd voor gegevensaanlevering, waarbij rekening gehouden is met deze variatie.

Overhead

Naast personeelskosten hebben gemeenten ook jaarlijkse extra overheadkosten door invoering van de ouderbijdrage. De overheadkosten bestaan uit het onderhoud aan de ICT systemen, gebruik van kantoorruimte, projectmanagement en andere overige kosten. In de business case wordt een jaarlijks overheadpercentage van 31,7%⁸¹ meegenomen om deze kosten te dekken.

8.3.3.2 Instellingen

Het personeel van instellingen voert voor de uitvoer van de ouderbijdrage taken uit, waarvoor kosten worden gemaakt. De business case is gemaakt onder de aanname van een redelijk tot goed werkend systeem van data aanlevering aan gemeenten. Optimalisatie van systemen lijkt nu echter nog mogelijk (zie Kader 8).

Taken van instellingen zijn:

- Communicatie: instellingen besteden tijd aan de communicatie met gemeenten en cliënten/ouders. Omdat instellingen met minder partijen communiceren dan gemeenten, is aangenomen dat zij hiervoor de helft van de tijd kwijt zijn.
- Gegevensaanlevering gemeenten (inclusief mutaties): instellingen besteden tijd aan het aanleveren van gegevens aan gemeenten. Aangenomen is dat instellingen even veel tijd besteden aan gegevensaanlevering als gemeenten.

De totale tijdsbesteding is vermenigvuldigd met de arbeidskosten per gewerkt uur van een medewerker in de gezondheidszorg (€33,14⁸²) om de totale personeelskosten voor taken omtrent de ouderbijdrage bij instellingen te berekenen.

8.3.3.3 CAK

Het CAK heeft met de invoering van de ouderbijdrage extra taken gekregen, hiervoor worden kosten gemaakt. Het CAK heeft een uitvoeringstoets⁸³ opgesteld waarin deze extra kosten worden gespecificeerd. De hierin genoemde kosten zijn meegenomen in de business case, inclusief een correctie op de huidige exploitatie. In de business case zijn alleen de kosten meegenomen die het CAK heeft begroot voor 2015, 2016 en 2017. De kosten die het CAK in 2014 heeft gemaakt voor de voorbereiding op de uitvoer van de ouderbijdrage zijn niet meegenomen.

8.4 Bijlage 4: Deelnemende partijen interviews

Voor de totstandkoming van dit document hebben wij onder meer interviews gehouden. De resultaten van deze interviews hebben wij verwerkt. De gesprekspartners zijn op geen enkele wijze verantwoordelijk voor de uitkomsten en de getrokken conclusies in dit rapport.

Deelnemende partij	Type partij
Centraal Administratie Kantoor (CAK)	Uitvoeringsinstantie voor financiële regelingen in de zorg
Gemeente Haarlem	Gemeente
Gemeente Den Haag	Gemeente
Gemeenten Regio Holland Rijnland	Gemeente
Ieder(in)	Netwerk voor mensen met een beperking of chronische ziekte
Iipse de Bruggen	Gehandicaptenzorg Zuid-Holland
Jeugdzorg Nederland*	Brancheorganisatie
Karakter	Kinder- en jeugdpsychiatrie
Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (LBIO)	Voormalige inningsinstantie
LOC Zeggenschap in Zorg	Cliëntenorganisatie
Ministerie van Veiligheid en Justitie	Ministerie
OCK het Spalier	Jeugd & opvoedhulp
UW Ouderplatform	Cliëntenorganisatie
William Schrikker Groep	Landelijk werkende instelling voor jeugdbescherming, jeugdreclassering en pleegzorg

*Op het extranet van Jeugdzorg Nederland is een vraag uitgezet over het innen van een instellingsbijdrage. Op basis van reacties op dit bericht is bij enkele instellingen per mail of telefonisch aanvullende informatie uitgevraagd.

8.5 Bijlage 5: Samenstelling begeleidingsgroep

Naam	Organisatie
Mw. M. Verbeek	Centraal Administratie Kantoor (CAK)
Mw. M. van Leeuwen	Ieder(in)
Mw. R. van Leuven	Gemeente Den Haag
Mw. C. van Liefland	Gemeente Haarlem
Mw. A. Roza	GGZ Nederland
Mw. A. Verburg	Jeugdzorg Nederland
Mw. M. Schipper	Landelijk Platform GGz (LPGGz)
Mw. A. Willemsen	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)
Mw. J. Huiden	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)
Mw. J. Gomes	UW Ouderplatform
Dhr. H. Huizinga	Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN)
Dhr. H. Versteeg	Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

8.6 Bijlage 6: Afkortingen

Afkorting	Uitgeschreven
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BSO	Buitenschoolse opvang
CAK	Centraal Administratie Kantoor
EVRM	Europese Hof voor de Rechten van de Mens
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
LVB	Licht-verstandelijk beperkt
Pgb	Persoonsgebonden budget
Suwi	Wet Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen
TSMD	Tijdelijke Subsidieregeling Maatschappelijke Dienstverlening
VWS	Volksgesondheid, Welzijn en Sport
Wlz	Wet langdurige zorg
ZiN	Zorg in Natura
Zvw	Zorgverzekeringswet

Referenties

- ¹ Jeugdwet (2015). Via http://wetten.overheid.nl/BWBR0034925/geldigheidsdatum_06-05-2015
- ² Wet Maatschappelijke Ondersteuning (2015). Via http://wetten.overheid.nl/BWBR0035362/geldigheidsdatum_06-05-2015
- ³ Burgerlijk Wetboek, Boek 1, Artikel 82.
- ⁴ Ministerie van VWS (2013). Memorie van toelichting bij de Jeugdwet. Via <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/07/01/memorie-van-toelichting-bij-de-jeugdwet.html>
- ⁵ Ministerie van VWS (12 december 2014). Antwoorden op Kamervragen van het Kamerlid Ypma (PvdA) over de eigen bijdrage binnen de Jeugdwet.
- ⁶ Ministerie van VWS (24 februari 2015). Kamerbrief toezeggingen over de ouderbijdrage.
- ⁷ Ministerie van VWS (27 december 2001). Memorie van Toelichting, Regeling van de aanspraak op, de toegang tot en de bekostiging van jeugdzorg (Wet op de jeugdzorg). Via <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-28168-3.html>
- ⁸ Nibud (1985). Budgethandboek, voorbeeldbegrotingen.
- ⁹ Rijksoverheid (2014). Stelselwijziging Jeugd; Factsheet ouderbijdrage in de Jeugdwet.
- ¹⁰ Jeugdwet, Artikel 8.2.3, lid 5. Via http://wetten.overheid.nl/BWBR0034925/Hoofdstuk8/82/Artikel823/geldigheidsdatum_12-01-2015
- ¹¹ LBIO (2015). Jaarverslag en jaarrekening 2014.
- ¹² Ministerie van VWS (2013). Memorie van toelichting bij de Jeugdwet. Via <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/07/01/memorie-van-toelichting-bij-de-jeugdwet.html>
- ¹³ Jeugdwet, Artikel 8.2.1. Via http://wetten.overheid.nl/BWBR0034925/Hoofdstuk8/81/Artikel816/geldigheidsdatum_12-01-2015
- ¹⁴ Besluit Jeugdwet, artikel 8.1.3. Via http://wetten.overheid.nl/BWBR0035779/geldigheidsdatum_23-05-2015#Hoofdstuk8_81_Artikel813
- ¹⁵ Besluit Jeugdwet, artikel 8.1.4. Via http://wetten.overheid.nl/BWBR0035779/geldigheidsdatum_23-05-2015#Hoofdstuk8_81_Artikel813
- ¹⁶ Besluit Jeugdwet, artikel 8.1.3. Via http://wetten.overheid.nl/BWBR0035779/geldigheidsdatum_23-05-2015#Hoofdstuk8_81_Artikel813
- ¹⁷ Jeugdwet, Artikel 8.2.3, lid 5. Via http://wetten.overheid.nl/BWBR0034925/Hoofdstuk8/82/Artikel823/geldigheidsdatum_12-01-2015
- ¹⁸ Beleidsregel CAK hardheidsclausule ouderbijdrage Jeugdwet (2015). Via http://wetten.overheid.nl/BWBR0036275/geldigheidsdatum_22-05-2015
- ¹⁹ Jeugdwet, Artikel 8.2.3, lid 5. Via http://wetten.overheid.nl/BWBR0034925/Hoofdstuk8/82/Artikel823/geldigheidsdatum_12-01-2015
- ²⁰ Beleidsregel CAK hardheidsclausule ouderbijdrage Jeugdwet (2015). Via http://wetten.overheid.nl/BWBR0036275/geldigheidsdatum_22-05-2015
- ²¹ Ministerie van VWS (2013). Memorie van toelichting bij de Jeugdwet. Via <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/07/01/memorie-van-toelichting-bij-de-jeugdwet.html>
- ²² Regeling SUWI (2014). Bijlage I. , bedoeld in [artikel 6.3](#) van de Regeling SUWI. Via http://wetten.overheid.nl/BWBR0013280/Bijlage1/geldigheidsdatum_06-05-2014
- ²³ CAK (2015). Dag of dagdeel. Via <https://www.hetcak.nl/portalserver/portals/cak-portal/pages/k1-15-1-2-2-dag-of-dagdeel>

-
- ²⁴ CBS (2011). Bestedingen; beknopte indeling naar huishoudkenmerken. Via <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=60046ned&D1=0-2,4-7,9-15&D2=a&D3=l&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T>
- ²⁵ Nibud (2015). Geldwijzer Kinderen & Scholieren. E-book.
- ²⁶ Nibud (2015). Geldwijzer Kinderen & Scholieren. E-book.
- ²⁷ Nibud (2015). Geldwijzer Kinderen & Scholieren. E-book.
- ²⁸ CBS (2011). Bestedingen; beknopte indeling naar huishoudkenmerken. Via <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=60046ned&D1=0-2,4-7,9-15&D2=a&D3=l&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T>
- ²⁹ Nibud (2015). Geldwijzer Kinderen & Scholieren. E-book.
- ³⁰ Nibud (2015). Geldwijzer Kinderen & Scholieren. E-book.
- ³¹ CBS (2011). Bestedingen; beknopte indeling naar huishoudkenmerken. Via <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=60046ned&D1=0-2,4-7,9-15&D2=a&D3=l&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T>
- ³² Rijksoverheid (2015). Kinderopvang; meer invloed voor ouders en indexatie uurprijzen. Via <http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2014/05/23/kinderopvang-meer-invloed-voor-ouders-en-indexatie-uurprijzen.html>
- ³³ CBS Statline (2013). Modaal inkomen per huishouden. Via <http://www.gemiddeld-inkomen.nl/modaal-inkomen-huishouden/>
- ³⁴ Belastingdienst (2015). Proefberekening toeslagen. Via <http://www.belastingdienst.nl/rekenhulpen/toeslagen/>
- ³⁵ Prognose kinderdagopvang (2015). Via <http://www.prognosekinderopvang.nl/default>
- ³⁶ Belastingdienst (2015). Voorwaarden voor kindgebonden budget in 2015. Via http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/privetoeslagen/kindgebondenbudget/kindgebonden_budget_2015/voorwaarden_2015/voorwaarden_kindgebonden_budget_2015
- ³⁷ SVB (2015). Kinderbijslag. Via http://www.svb.nl/int/nl/kinderbijslag/kinderbijslag_voor_kind/kunt_u_kinderbijslag_krijgen/
- ³⁸ Jeugdwet, paragraaf 8.2.
- ³⁹ Het CAK (2015). Hoogte ouderbijdrage. Via <https://www.hetcak.nl/portalserver/portals/cak-portal/pages/k1-15-1-2-hoogte-ouderbijdrage>
- ⁴⁰ Nederlandse Zorgautoriteit (2012). Rapportage onderzoek vervoerskosten. Onderzoek uitgevoerd door PwC.
- ⁴¹ Rijksoverheid (2015). Wat is de maximale reiskostenvergoeding die ik van mijn werkgever kan ontvangen? Via <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/inkomstenbelasting/vraag-en-antwoord/wat-is-de-maximale-kilometervergoeding-die-ik-van-mijn-werkgever-kan-ontvangen.html>
- ⁴² Nederlandse Zorgautoriteit (2012). Rapportage onderzoek vervoerskosten. Onderzoek uitgevoerd door PwC.
- ⁴³ Rijksoverheid (2015). Wat is de maximale reiskostenvergoeding die ik van mijn werkgever kan ontvangen? Via <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/inkomstenbelasting/vraag-en-antwoord/wat-is-de-maximale-kilometervergoeding-die-ik-van-mijn-werkgever-kan-ontvangen.html>
- ⁴⁴ Rijksoverheid (februari 2015). Stelselwijziging Jeugd; Factsheet vervoer Jeugdzorg.
- ⁴⁵ Rijksoverheid (2015). Inkomensafhankelijke combinatiekorting. Via <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/inkomensafhankelijke-combinatiekorting>
- ⁴⁶ Belastingdienst (2015). Inkomensafhankelijke combinatiekorting. Via http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/privetoeslagen/heffing/gskortingen_boxen_tarieven/heffingskortingen/inkomensafhankelijke_combikorting/inkomensafhankelijke_combinatiekorting
- ⁴⁷ Belastingdienst (2015). Inkomensafhankelijke combinatiekorting. Via http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/privetoeslagen/heffing/gskortingen_boxen_tarieven/heffingskortingen/inkomensafhankelijke_combikorting/inkomensafhankelijke_combinatiekorting

-
- ⁴⁸ SVB (2015). Kinderbijslag; Kunt u kinderbijslag krijgen? Via http://www.svb.nl/int/nl/kinderbijslag/kinderbijslag_voor_kind/kunt_u_kinderbijslag_krijgen/
- ⁴⁹ SVB (2015). Kinderbijslag; Uw kind gaat (tijdelijk) uit huis. Via https://www.svb.nl/int/nl/kinderbijslag/veranderingen_in_gezin/uw_kind_gaat_uit_huis/
- ⁵⁰ SVB (2015). Kinderbijslag; Hoeveel kinderbijslag krijgt u?. Via http://www.svb.nl/int/nl/kinderbijslag/betaling/hoeveel_kinderbijslag_krijgt_u/
- ⁵¹ SVB (2015). Kinderbijslag; Uw bijdrage aan het onderhoud van uw kind. Via https://www.svb.nl/int/nl/kinderbijslag/veranderingen_in_gezin/bijdrage_aan_het Onderhoud/
- ⁵² Belastingdienst (2015). Voorwaarden voor kindgebonden budget in 2015. Via http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/privetoelagen/kindgebonden_budget/kindgebonden_budget_2015/voorwaarden_2015/voorwaarden_kindgebonden_budget_2015
- ⁵³ CBS (2014). CBS: Bijna helft huishoudens met kinderbijslag ontvangt ook kindgebonden budget. Via <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/inkomen-bestedingen/publicaties/artikelen/archief/2014/2014-4223-wm.htm>
- ⁵⁴ Rijksoverheid (2015). Kortdurend zorgverlof. Via <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/verlof-en-vakantie/kortdurend-zorgverlof>
- ⁵⁵ CBS Statline (2013). Modaal inkomen per huishouden. Via <http://www.gemiddeld-inkomen.nl/modaal-inkomen-huishouden/>
- ⁵⁶ Pleegzorg Nederland (2014). Factsheet pleegzorg 2013. Via https://www.pleegzorg.nl/media/uploads/over-pleegzorg/2013_factsheet_pleegzorg_def.pdf
- ⁵⁷ CBS (2014). Jongeren in provinciaal-gefinancierde jeugdzorg; zorgvormen. Via <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=82355NED&D1=0&D2=0&D3=1-4&D4=a&D5=a&D6=a&HDR=G5%2cT&STB=G1%2cG2%2cG3%2cG4&VW=T>
- ⁵⁸ Jeugdzorg Nederland (2013). Brancherapportage Jeugdzorg 2011. Via <http://www.jeugdzorgnederland.nl/contents/documents/brancherapportage-2011.pdf>
- ⁵⁹ CBS (2014). Jongeren in provinciaal-gefinancierde jeugdzorg; zorgvormen. Via <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=82355NED&D1=0-1&D2=0&D3=1-4&D4=a&D5=2-3%2c5-6%2c8%2c11%2c14&D6=1&HDR=G5%2cT%2cG2%2cG1&STB=G3%2cG4&VW=T>
- ⁶⁰ CBS (2014). Jeugdzorgcliënten; financieringsbron, gebruik, indicatie, regio's. Via <http://jeugdstatline.cbs.nl/Jeugdmonitor/publication/?DM=SLNL&PA=20127NED&D1=a&D2=0&D3=1-2&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T>
- ⁶¹ CBS (2014). Jongeren in provinciaal-gefinancierde jeugdzorg; zorgvormen. Via <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=82355NED&D1=0-1&D2=0&D3=0&D4=a&D5=2-3%2c5-6%2c8%2c11%2c14&D6=1&HDR=G5%2cT%2cG2%2cG1&STB=G3%2cG4&VW=T>
- ⁶² Jeugdzorg Nederland (n.d.). JeugdzorgPlus omdat het resultaat telt. Via <http://www.jeugdzorgplus.jeugdzorgnederland.nl/UserFiles/factsheets/VNG%20factsheet/digitale-factsheet-jeugdzorgplus%20def.pdf>
- ⁶³ CBS (2014). Jongeren in JeugdzorgPlus; geslacht en leeftijd. Via <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=82909NED&LA=NL>
- ⁶⁴ Jeugdzorg Nederland (2011). JeugdzorgPlus Capaciteit en zorgaanbod 2015. Via <http://jeugdzorgplus.jeugdzorgnederland.nl/nl/jeugdzorg-plus/Capaciteit+en+zorgaanbod>
- ⁶⁵ Transitiebureau Jeugd, Werkgroep Jeugd met een Beperking (2014). Stelselwijziging Jeugd; Kinderen en jongeren met een beperking; Van AWBZ naar Jeugdwet. Via http://www.voordejeugd.nl/attachments/article/1285/Brochure_Jeugd_met_een_beperking.pdf
- ⁶⁶ De Jeugdzaak (2012). Zorg en voorzieningen voor kinderen en gezinnen; Jeugdzorg, jeugd-GGZ en jeugd-LVB. Via http://www.vng.nl/files/vng/vng/Documenten/actueel/beleidsvelden/jeugd/2012/20120120_brochure_Zorg_en_voorzieningen_voor_kinderen_en_gezinnen_van_jeugdzorg_jeugd-GGZ_jeugd-LVB.pdf

-
- ⁶⁷ CIZ (2015). CIZ Basisrapportage AWBZ. Via <http://ciz.databank.nl/report/awbz.html>
- ⁶⁸ VGN (n.d.). Factsheet Gehandicaptenzorg van AWBZ naar Jeugdwet. Via <http://www.vgn.nl/media/download/index/mediaid/52287aa6c6ac4>
- ⁶⁹ GGZ Nederland (2013). Factsheet specialistische jeugd-ggz. Via <http://www.ggznederland.nl/uploads/assets/Factsheet%20GGZ%20Nederland%20-%20Jeugd-ggz%20juli%202013.pdf>
- ⁷⁰ GGZ Nederland (2014). Sector rapport GGZ 2012. Via <http://www.ggznederland.nl/uploads/assets/Sectorrapport%202012-web.pdf>
- ⁷¹ CBS (2014). Jongeren in provinciaal-gefinancierde jeugdzorg; zorgvormen. Via <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=82355NED&D1=0&D2=0&D3=1-4&D4=3-4,6-7&D5=3,8-9,11-13,15&D6=a&HDR=G5,T&STB=G1,G2,G3,G4&VW=T>
- ⁷² Rijksoverheid (2014). Stelselwijziging Jeugd; Factsheet ouderbijdrage in de Jeugdwet.
- ⁷³ Het CAK (2015). Hoogte ouderbijdrage. Via <https://www.hetcak.nl/portalserver/portals/cak-portal/pages/k1-15-1-2-hoogte-ouderbijdrage>
- ⁷⁴ CBS (2015). Personen met bijstand; persoonskenmerken. Via <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=82016NED&D1=0&D2=0,3&D3=72,84,I&HDR=G1,T&STB=G2&VW=T>
- ⁷⁵ Immigratie- en naturalisatiedienst (maart 2015). Asylum Trends; Monthly Report on Asylum Applications in The Netherlands and Europe. Via <https://ind.nl/Documents/Asylum%20Trends%20March%202015.pdf>
- ⁷⁶ TBS Nederland (2015). Hoeveel tbs-patiënten zijn er in Nederland? Via <http://www.tbsnederland.nl/fag/hoeveel-tbs-pati%C3%ABnten-zijn-er-in-nederland/>
- ⁷⁷ CBS (2015). Aantal gedetineerden op 30 september, naar persoonskenmerken. Via <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=37264&D1=0&D2=0&D3=0&D4=0&D5=18-19&HDR=G3,G1,G4&STB=T,G2&VW=T>
- ⁷⁸ Zorgvuldig Advies (2014). Evaluatie Wet Opsporing en verzekering onverzekerden zorgverzekering.
- ⁷⁹ Het CAK (2013). Uitvoeringstoets Ouderbijdrage Jeugdwet 2015.
- ⁸⁰ CBS (2014). Arbeidskosten; structuur arbeidskosten, bedrijfsklasse, 2008. Via <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=81033NED&D1=a&D2=68,91&HDR=G1&STB=T&VW=T>
- ⁸¹ Berenschot (2014). Overhead gemeenten daalt van 32% naar 9%. Via <http://www.berenschot.nl/algemene-onderdelen/nieuws/@6728/overhead-gemeenten/?mode=respond>
- ⁸² CBS (2014). Arbeidskosten; structuur arbeidskosten, bedrijfsklasse, 2008. Via <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=81033NED&D1=a&D2=68,91&HDR=G1&STB=T&VW>
- ⁸³ Het CAK (2013). Uitvoeringstoets Ouderbijdrage Jeugdwet 2015.

Contact

Karina Kuperus
KPMG Plexus

E kuperus.karina@kpmg.nl

Arjan Ogink
KPMG Plexus

E ogink.arjan@kpmg.nl

Hinke Gijzel
KPMG Plexus

E gijzel.hinke@kpmg.nl

Lieke Ruigrok
KPMG Plexus

E ruigrok.lieke@kpmg.nl

www.kpmg.nl

www.kpmgplexus.nl

